

Varga Szabolcs – Bálint Ágnes Diána

Családon belüli erőszak – amikor a férfi az áldozat

Domestic Violence – When the Man is the Victim

Absztrakt

Egyre gyakrabban hallani a hírekben olyan tudósításokat, melyek a családon belül elkövetett bántalmazásról számolnak be. A tudósításokban szereplő erőszak legtöbb esetben a gyermekek és a nők ellen irányul, elkövetőik férfiak, akik súlyosan megsebesítették, esetleg szexuálisan zaklatták az áldozatukat. A családon belüli erőszaknak azonban létezik egy olyan, rejtett oldala, melyről szinte senki, még maguk az áldozatok sem beszélnek. A köztudatban a bántalmazást elsősorban a fizikai erőszakkal azonosítjuk. Sok esetben a verbális agresszió, valamint az ezzel és a fizikai erőszakkal járó lelki sérülések mélyebb nyomot hagynak egy áldozatban, mint a testi fájdalmak. A tanulmány egy más szemszögből dolgozza fel a családon belüli erőszak témáját. Azt vizsgálja, milyen az, amikor egy férfi az áldozat. A társadalmi elvárás szerint a férfi erős, mindent eltűrő személyiség, a sírás nem elfogadott tőle, hiszen az a gyengeség jele. A férfi azt tanulja, abban a tudatban nő fel, hogy egy nőt nem illik bántani. Ehhez az alapvetéshez szinte mindenáron tartja magát, még abban az esetben is, ha partnere agresszíven viselkedik vele. Az esetleges megvető pillantások, kigúnyolások miatt segítséget nem kér. Megalázottságáról nem beszél, eltűri, hogy felesége/partnere nap, mint nap bántalmazza, akár szóban, akár tetteleg is. Ha önvédelemből visszaütne a nőnek, általában súlyosabb sérülést okozna, mint az általa elszenvedett sebesülés, és ha ezután a nő segítségért fordulna, akkor a férfinak erőszakos cselekmény elkövetése miatt kellene bizonyítania ártatlanságát az igazságszolgáltatás előtt.

Kulcsszavak: családon belüli erőszak, áldozatvédelem

Abstract

More and more appear reports in the news about domestic violence. Violence in these reports is in most cases directed at children and women, the perpetrators are men who heavily hurt or eventually sexually molested their victims. Within domestic violence there is a hidden part about that nobody, not even the victims

speak. In the general knowledge abuse is identified by physical force. In many cases verbal aggression and psychological injury connected to that and to physical violence leave deeper marks for the victim than bodily pain. This paper elaborates the topic of domestic violence from a different point of view. It explores the situation when the victim is a man. Social expectations consider a man as a strong personality bearing everything, crying is here unacceptable as it is a sign of weakness. A man learns and is grown up in the consciousness that it is bad manners to harm a woman. He obtains himself to this basic assumption even in case that his partner behaves aggressively. Because of eventual scornful looks and mockery, he does not ask for help. He does not speak about his abjection and accepts everyday insult by word and deed. By hitting back in self-defence, he could cause more severe injuries than his injuries, and when the woman would ask for help in such a case the man has to proof his innocence in court.

Keywords: domestic violence, victim protection

A családon belüli erőszak fajtái

A családon belüli erőszak megnyilvánulhat szóbeli, lelki, testi, szexuális és gazdasági-társadalmi erőszak formájában. Az elkövető közeli, szoros kapcsolatban áll az áldozattal. A bántalmazó lehet házastárs, volt házastárs, élettárs, volt élettárs, partner, volt partner, szülő, gyermek, esetleg más rokon, vele egy háztartásban élő személy (NANE, 2015).

A szóbeli erőszak az érzelmi bántalmazás egyik formája, amelyre kiabálás, a partner fenyegetése, kigúnyolása, nevetségessé tévése, sértegetése jellemző. A bántalmazó valótlan állít az áldozatról, amelyet az áldozat elhisz magáról. Ide-sorolható az öngyilkossággal, a testi sértéssel, a gyermek, gyermekek elvételeivel való fenyegetés, a partner lekicsinylése, önbizalmának, önbecsülésének lerombolása, folytonos ellenőrzés alatt tartása (Szöör, 2007).

A lelki erőszak az egyik leggyakrabban megjelenő bántalmazási forma a párkapcsolatokban. A bántalmazó folyamatos ellenőrzés alatt tartja partnerét, mindenért őt hibáztatja, féltékenykedik, folytonos bizonytalanságban tartja, kizárja őt a mindennapjaiból, érzéseiből. A bántalmazóra jellemző, hogy fenyegető üzeneteket ír partnerének, érzéseit, véleményét figyelmen kívül hagyja vagy megkérdőjelezi. A lelki erőszakhoz sorolható még az értéktárgyak összetörése, a tárgyak dobálása, és a fegyverrel vagy más erőszakkal való fenyegetés is, amelynek célja a partner félelemben tartása. A bántalmazó célja partnere önbizalmának, önállóságának megtörése, valamint, hogy azt éreztesse vele, csak ő létezik számára, másra nem számíthat rajta kívül, az önálló életre pedig képtelen

lenne (NANE, 2015). A fizikai erőszak mellett vagy helyett megjelenő mentális erőszak sok esetben nem észlelhető azonnal. Külsérelmi nyomai nincsenek, hatása is sok esetben csak később alakul ki mentális zavarok, betegségek formájában. Sok esetben nem, vagy csak nehezen gyógyíthatók a következményei, akár az áldozat egész életét végigkísérhetik a következményei.

A testi erőszak mind fizikailag, mind lelkileg mély nyomot hagy az áldozatban. A bántalmazó fojtogatja, megüti, megrúgja vagy lökdösi partnerét. Testi erőszaknak minősül továbbá a hajhúzás, a megégetés, a megharapás, a fegyverrel való bántalmazás, a megkötözés, valamint a partner bezárása, esetleg kizárása a lakásból vagy más helységről. Szintén a testi erőszakhoz sorolható az alapvető fiziológiai szükségletek, mint például az étel vagy ital megvonása, a tisztálkodástól való eltiltás, illetve a fűtés, villany, víz elzárása (NANE, 2015).

A szexuális erőszakra, mint bántalmazási formára jellemző a partner szexuális tevékenységre való kényszerítése, a kényszerítés megkísérlése, a szexuális tevékenység megvonása, az intim testrészek megsebesítése, szándékos fájdalom okozása, valamint mással való együttlétre kényszerítés. Az elkövető nem csak férfi, hanem nő is lehet. A szexuális erőszak esetében a nemi együttlét nem csupán örömszerzésre szolgál, hanem fegyverként funkcionál. A bántalmazó célja áldozata megalázása, felette történő uralmának hangsúlyozása. Áldozatul nemcsak nő, gyerek, fiatal személy eshet, hanem idősebb személyek, illetőleg akár egy férfi is (NANE, 2015; Gyarmati, 1996). A fizikai erőszak mellett itt is számolnunk kell a mentális sérülések nyomasztó erejével.

Gazdasági-társadalmi erőszak esetén a bántalmazó szándékosan távol tartja partnerét a gazdasági és társadalmi erőforrásoktól. Megfosztja a pénztől, amelylyel felsőbbrendűségét hangsúlyozza, nem engedi, hogy munkába menjen, vagy találkozzon családjával, barátaival, ismerőseivel. Megtiltja, hogy másokkal kommunikáljon, vagy beleegyezése nélkül elmenjen valahová, megszabja kivel, és mit beszélhet, sőt még azt is, hogyan öltözködhöz (NANE, 2015).

A bántalmazás folyamata és következménye

A bántalmazásra Lenore Walker pszichológus elmélete alapján ciklikusság jellemző, amelyben három szakaszt különíthetünk el: a feszültség felgyülemelését, az erőszakkitörést, majd a mézeshetek szakaszát. Az első szakaszban a problémák sűrűsödését figyelhetjük meg. A bántalmazó leginkább szóban támadja partnerét, mindenért őt hibáztatja. Az áldozatra ilyenkor az óvatosság jellemző, próbál mindenben megfelelni partnerének, kéréseire odafigyelni, csökkenteni idegességét (Morvai, 1998).

A már jelenlévő feszültség egyre csak fokozódik, egészen addig, amíg erőszakkitörés formájában meg nem jelenik. Az erőszakkitörés lehet szóbeli vagy akár testi bántalmazás is. Ilyenkor jelenik meg a fentiekben említett kiabálás, sértegetés, megpofozás, megütés, szexuális tevékenységre való kényszerítés, illetve bármely más bántalmazási forma (Morvai, 1998).

Ezt követi a mézeshetek időszaka, melyben a bántalmazó mélységes megbánást mutat, kedvesen viselkedik partnerével, bocsánatot kér tőle, esetleg megfogadja, hogy többet nem fogja bántani. Elmondja partnerének, mennyire szereti, ajándékokkal halmozza el. Amennyiben a bántalmazó alkohol- vagy kábítószer-függőségben szenved előfordul, hogy abbahagyja káros szenvedélyét, esetleg külső segítséghez fordul. Ez az időszak azonban csak átmeneti, amelyet ismét a feszültség felgyülemzése követ (Morvai, 1998).

Ezek a szakaszok idővel egyre gyorsabban követik egymást, egyre súlyosbodhatnak. Míg a kapcsolat elején havonta váltották egymást, idővel egyre sűrűbben, akár hetente vagy naponta váltakozhatnak. Első alkalommal csak a szóbeli bántalmazás jelenik meg, amelyet később megpofozás, megütés, megrúgás is követhet. Ez a modell nem minden kapcsolatra jellemző, természetesen ez alól is van kivétel. Abban az esetben, ha a bántalmazó lelkileg bántalmazza, vagy gazdaságilag korlátozza partnerét, azt sokszor folyamatosan alkalmazza, állandó stratégiaként használja partnere ellen (Morvai, 1998).

A bántalmazásokat és folytonos traumát átélő személynél poszttraumás stressz-zavar alakulhat ki. Ekkor az áldozat teljesen elveszítheti személyiségét, énképét, olyan érzéseket élhet meg, hogy teljesen megváltozott, nem önmaga. Akit egyszer bántottak rettenetesen attól, hogy az megismétlődik. Minél gyakoribb a trauma megjelenése, annál erősebbek a poszttraumás stressz okozta zavar tünetei, amelyek folyamatos félelemmel, hiperéberséggel járnak. Gyakran előfordul, hogy egy tárgy vagy egy bizonyos hang erős szorongást vált ki az áldozatból. Olyan érzés ez, mintha valami borzalmas dolog lenne készülőben. Folyamatosan készenléti állapotban vannak, nem tudnak aludni, pihenni, gyakran rémálmodok kísértik őket. A folytonos alvásmegvonás és idegesség miatt kis idő múlva a testük is ellenük fordul, fejfájások, emésztőrendszeri zavarok, gyors szívverés, hasi és háti fájdalmak lépnek fel. A testi és lelki fájdalmak eltűrésének nehézségei miatt a bántalmazott személyekben gyakran felmerül az öngyilkosság gondolata (Herman, 2011).

Az elkövetővel való azonosulás, ismertebb nevén a Stockholm szindróma gyakran fordul elő a bántalmazó kapcsolatokban. A folytonos bántalmazások következtében az áldozat próbál megfelelni a bántalmazó fél elvárásainak. Általában a külvilágtól való elszigetelődés, az elmenekülés képtelensége annak tudatában alakul ki, hogy élete a bántalmazó kezében van. A bántalmazó fél

időnként kedvesen viselkedik áldozatával, szép szavakkal illeti, amelyekbe az áldozat erősen kapaszkodik, s ez bizalommal tölti el. A bántalmazott kerüli az olyan cselekedetet, amellyel partnere dühét kiválthatja (Antal, 2008).

Bántalmazott férfiak

A férfiak bántalmazásának politikai nézete

A 1960-as évek radikális feminista mozgalmainak hatására a gyengébbik nem, valamint a gyermekek bántalmazása a figyelem középpontjába került. 1975-ben olyan esetek kerültek napvilágra, amelyekben a már hosszú ideje bántalmazott nők megölték férjeiket. A feminista mozgalom hatására önvédelemre, valamint mentális állapotukra hivatkozva nem ítélték el őket. A mozgalomnak köszönhetően a bántalmazott nők és gyerekek helyzete a mindennapi élet központi kérdése lett. Az 1970-es években rengeteg feminista szemléletű tudományos kutatás is íródott. Ebben az időben jelent meg az erőszak ciklusának három szakaszban történő leírása is Lenore Walker tollából. Az 1980-as években a politikára és a jogra nézve is óriási hatással voltak a feminista mozgalmak. Letartóztatások, eljárások megindításának azonnali elrendelése, távoltartási rendelkezések, illetve feleségbántalmazással kapcsolatos törvényi szabályozások jelentek meg a mozgalom hatására (Tamási, 2005).

Mivel a mozgalom célja a nők és a gyerekek elleni erőszak középpontba helyezése volt, másfajta bántalmazásról, más családtagokról, idősebb családtagokról, rokonokról nem esik említés. A nők elleni erőszakkal kapcsolatos kutatásokkal egy időben jelentek meg a férfiak nők általi bántalmazásával kapcsolatos kutatások is. A feminista mozgalom képviselőiből ez olyasfajta ellenállást váltott ki, hogy a témában kutató személyeket gyermekeik fenyegetésével, bombatámadásokkal, házuk ablakának betörésével és löfegyverrel fenyegették. Azok a kutatók, akik bár feminista szemléletűek voltak, de kutatásaikban szót ejtettek a férfiak ellen történő női bántalmazásokról, nagyméretű médiabeli, és politikai támadás áldozatai lettek (Tamási, 2005).

Suzanne Steinmetz amerikai származású családkutató szociológus, *The Battered Husband Syndrome* (A bántalmazott férj szindróma) című írásával megalapozta az 1980-as évektől egészen mostanáig tartó családon belüli erőszakkal kapcsolatos kutatások alapjait. Kutatása eredményeként bemutatta, hogy a családon belüli konfliktusok kezdeményezői ugyanolyan arányban, ha nem nagyobb számban a nők. A különbség a bántalmazás elszenvedésében van: a férfiak könnyebb sérüléseket, míg a nők súlyosabbakat szenvednek el. Steinmetz

kutatása szerint – amelyben hat kultúrát és az európai történelmet hasonlította össze – nem a nők általi bántalmazás, hanem a férfiak bántalmazottsága mondható rejtettnek. A szociológus kutatásának hatására a családban zajló kölcsönös bántalmazásokra koncentráltak a vizsgálatok, a férfiak bántalmazása egy új kutatási téma lett. Az 1980-as éveket követően a kutatások fő kérdésévé vált, hogy a két fél egyformán vesz részt az erőszakban, vagy társadalmi szintű problémaként csak a nők ellen elkövetett bántalmazásra kell koncentrálni (Tamási, 2005).

Az 1990-es években a kutatók egy része úgy vélte, hogy a férfiak ugyanolyan szinten válhatnak családon belüli erőszak áldozatává, mint a nők. Néhány kutatás alátámasztja, hogy a két nem kölcsönösen részt vesz a bántalmazásban. „Az ún. Fiebert-bibliográfia 114 empirikus kutatást ismertet, amelyek összesen mintegy 77000 megkérdezett tapasztalatait közlik a világ különböző tájáról, és ezek alapján megállapítható a családon belüli erőszak kölcsönössége” (idézi: Tamási, 2005). A feminista szemléletet valló kutatók viszont a nők által elkövetett bántalmazást önvédelemnek tulajdonítják. A szakemberek a mai napig próbálják számadatokkal alátámasztani, melyik nem szenved többet a bántalmazásoktól, melyik agresszívabb szeretteivel, társadalmilag mely probléma releváns, melyre kell több pénzt, több támogatást nyújtania az államnak. A bírósági, rendőrségi akták, valamint a kriminálstatisztikai adatok alapján a nők nagyobb mértékben elszenvetői a bántalmazásoknak, amely esetekben a férfiak az elkövetők. Ezzel szemben a szociológiai és a konfliktust vizsgáló kutatók eredményei alapján a két nem agresszivitása majdnem azonos. A női szállások, menhelyek, valamint orvosi adatok alapján a nők kizárólagos sértettsége állapítható meg (Tamási, 2005).

A 2000-es években a kutatók többsége elismerte, hogy nemcsak feleség- és gyermekbántalmazás, hanem a családban élő többi személy bántalmazása is a családon belüli erőszak vizsgálatába, témájába tartozik. A kutatások a családon belüli konfliktusok vizsgálatára, illetve a két nem közötti erőszak differenciájának elemzésére is nagyobb hangsúlyt fektettek. A párok közötti kölcsönös bántalmazás esetére az Amerikai Egyesült Államok több államában is bevezették a kettős letartóztatást, amely a nők jelentős számú letartóztatását vonta maga után. Ezt követően a jogos védelem kérdése foglalkoztatta leginkább a családon belüli erőszak témájában kutatókat. A feminista mozgalom mellett létrejöttek férfi mozgalmak, amelyek a kutatások eredményeit saját javukra használták fel. Azokat az eredményeket hangsúlyozták, amelyek tudományos magyarázatokkal egybekötve a nőket is erőszakosnak titulálják (Tamási, 2005).

Mindezek hatására a politikának és a tudományos szervezeteknek is foglalkozniuk kellett a családon belüli erőszak férfi áldozataival. Angolszász országokban felmérések készültek (Gadd et al., 2002) a probléma tanulmányozása céljából,

amelyek eredménye, hogy a bántalmazott férfiaknak nincs szükségük a bántalmazott nőkhez hasonló menhelyekre, velük foglalkozó központokra. Napjainkban sincs tudományos egyezés a nemzetközi szakirodalomban a családon belüli erőszakban résztvevő nemek megoszlásáról, a nemek agresszivitásának különbségéről, az ezeket kiváltó okokról, és a megoldás produktivitásáról (Tamási, 2005).

Külföldi eredmények

Philip W. Cook *Abused Men* című műve az első könyv, amely kifejezetten a férfiak bántalmazásáról ír. Cikkek és dokumentálások persze jelentek meg a témában, de bántalmazott férfiokról szóló könyvet még nem adtak ki ezelőtt. A könyv írója híradós tudósítóként dolgozott, s rengeteg bántalmazási esetről, gyilkosságról tudósított, így sok mindent átélt és látott annak ellenére, hogy saját családjában nem fordult elő agresszió. Jótékonsági szervezetnél is dolgozott, amely bántalmazással kapcsolatos ügyekkel foglalkozott. Cook elsőként kérdezett meg férfiakat arról, elszenvedtek-e bántalmazást, erőszakot valamely családtagjuk által. Meglepődve tapasztalta, hogy rengeteg személy válaszolt igennel kérdésére, illetve, hogy milyen könnyen megnyíltak neki ezek a férfiak. A szerző szerint az áldozatoknak megértésre és tiszteletre van szükségük, amelyet csak az agresszió tényének a világ elé tárásával lehet elérni. Célja, hogy fényt derítsen rejtett erőszaktevőkre és áldozataikra. Felteszi a kérdést, hogy a bántalmazott férfiakra csak akkor figyelünk-e fel, ha egy idősebb, pszichésen gyenge férfit bántalmaz egy nála fiatalabb nő, vagy amikor egy nőt bántalmaztak és a férfi megvédte magát (Cook, 2009). Rendőrségi jelentések alapján New Jersey államban 6000 vizsgált esetből a férfi áldozatok száma elérte a 6%-ot (McLeod, 1984). E szám azóta egyre csak növekszik (Cook, 2009).

Az amerikai nemzeti bűnügyi felmérés (National Crime Victimization Survey) minden évben közvélemény-kutatást készít az adott évben elkövetett bűncselekmények áldozatainak számáról. Az évek során a női áldozatok száma folyamatosan csökken, míg ez a férfiaknál, bár van némi csökkenés, de százalékos arányú különbség szempontjából, emelkedő tendenciát mutat. 1992–1993-ban egymillió női, és 143 000 férfi áldozata volt a családon belüli erőszaknak, míg 2001–2005 között 511 000 női és 105 000 férfi sértettéről értesültek. 1993-ban a férfi áldozatok száma 15% volt, mely 2005-ben 17%-ra nőtt (Cook, 2009).

Cook könyvében említést tesz arról is, hogy a rendőrség gyakrabban készít jegyzőkönyvet/jelentést abban az esetben, hogyha az erőszaktevő idegen, mint abban az esetben, ha az elkövető egy hozzátartozó. Ez utóbbi esetben a

családtagok is ritkábban jelentik a bántalmazást. Az Egyesült Államokban sem készültek olyan felmérések, amelyek kifejezetten a családon belüli erőszak áldozatainak nemére koncentrálnának. A rendőrségi jelentések tehát nem mutatnak teljes képet a problémáról. A szerző publikált adatai becslések, csak egy állam (New Jersey) és 15 város adatait tükrözik (Cook, 2009).

Kórházi adatok alapján a vészhelyzeti szobákban lévő személyek közül 22% vallotta magát családon belüli erőszak áldozatának, s arányait tekintve nem volt különbség a női és férfi áldozatok számában (Goldberg – Tomlanovich, 1984). E kutatás egy detroiti kórházban készült, nem reprezentatív jellegű. Készítettek azonban egy, az összes államra vonatkozó felmérést, amelynek eredménye, hogy a bántalmazó személyek közül 60% férfi, 40% viszont női elkövető (Cook, 2009).

Menedékházak adatait tekintve a megkérdezett nők 77%-a erőszakos volt partnerével. Számuk a ház elhagyása után 42%-ra csökkent. Előfordulhat, hogy az erőszakosság hátterében önvédelem állt, azonban ez nem mondható el minden esetben. A világ első, bántalmazott nőknek felállított menedékházában 400 megkérdezett nő közül 82,5% élt kölcsönös erőszakon alapuló kapcsolatban. Szintén e menedékházban 100 megkérdezett nő közül 62 elszenvetője és kezdeményezője is volt az erőszaknak. Erin Pizzey, a menedékház alapítójának elmondása alapján néhány nő erőszakosabb volt annál a férfinál, aki elől menekült. Ezen adatok, bár korlátozottak, mégis felhívják a figyelmet – és segítenek elfogadni a tényt –, hogy a nők is lehetnek agresszívak, válhatnak elkövetővé (Cook, 2009).

Magyar kutatások a családon belüli erőszak témájában

A nyugati országokkal ellentétben Magyarországon a családon belüli erőszakkal kapcsolatos kutatások nem tekintenek vissza hosszú időre. Ennek ellenére a családot, a párkapcsolatokat és az agressziót már vizsgálták a szakemberek a múltban is. A családkutatók a bántalmazással, mint témával igen, de a párkapcsolatokban fellépő erőszak vizsgálatával nem foglalkoztak. A kriminológiai vizsgálatokban nem különül el a családon belüli és a családon kívüli erőszak kérdésköre. Az első, nők által elkövetett bűnözéssel foglalkozó tanulmány ismertette, hogy csaknem minden ország adatai alapján a nők által elkövetett bűntettek legtöbbször férfiak ellen irányultak, legfőképp férjeik, szeretőik, gyermekeik ellen (Tamási, 2005).

Magyarországon, csakúgy mint Amerikában, ahhoz, hogy a családon belüli erőszak bekerüljön a köztudatba szembeűnő, nyilvánosságot bevonó feminista nézeteket valló tevékenységre volt szükség. Morvai Krisztina *Terror a családban* című műve indulatos hangvételű, kifejezetten a női áldozatokkal foglalkozik.

Bűnügyi statisztikák, áldozatokkal készült mélyinterjúk alapján íródott. Morvai szerint a bántalmazók túlnyomóan férfiak, s művében a férfiakat, mint elkövetőket mutatja be (Tamási, 2005). Tóth Olga Erőszak a családban című műve (1999) főként a nők és a gyerekek ellen irányuló erőszakkal kapcsolatos szociológiai vizsgálatokat mutatja be. A családon belüli erőszak sokoldalúságának megismerését akadályozta, hogy kutatása során csak nőket kérdezett, feltételezésekből vonta le a következtetést, illetve nem határolta be skálán a konfliktus, a veszekedés és a verés mértékét. 2002-ben újabb elemzést végzett 22–26 éves férfiakkal és nőkkel egyaránt, amely főként a korosztály munkával, családdal és iskolával összefüggő viselkedésmódjának tanulmányozása volt. Témája a gyermekkori bántalmazás és a szülők közötti agresszív kapcsolat, fő kérdése a párok jelenlegi partnerkapcsolatában megjelenő enyhe bántalmazás. A kutatás eredményeként megállapítja, hogy minden negyedik felnőtt családjában vannak konfliktusok, amely a szülők egymással történő vitájában, egymás fenyegetésében nyilvánul meg, s mindez a gyermekeik előtt folyik. A folytonos vita félelmet, aggodást vált ki a gyermekekben. A szociológus kutatásának eredménye továbbá, hogy a fiatalabb korosztály lényegesen kevesebb agressziót tapasztalt, mint az előző felmérés idősebb, főként női résztvevői. Az alacsony iskolai végzettségű női résztvevők nagy számban erőszakos családban élnek. Ahogy nő az iskolai végzettség mértéke, úgy kevésbé jelenik meg az agresszió. Sajnos, ennek ellenére minden negyedik magasabb iskolai végzettséggel rendelkező személy is erőszakos családban él (Tamási, 2005).

Aktuális felnőtt párkapcsolatában minden tízedik fiatal ütötte már meg partnerét, ellenkező esetben partnere ütötte meg őt. Nemek szerint vizsgálva több nő mint férfi ismerte be, hogy megütötte már párját. A fiatalabb személyek partner kapcsolataira is jellemző, hogy az iskolai végzettség növekedésével csökken az erőszak, de így is minden hatodik párkapcsolatra jellemző az erőszak (Tamási, 2005).

Tamási Erzsébet kriminológus szerint a bántalmazó családban felnövő nők későbbi életét jobban befolyásolja a bántalmazás, nagyobb eséllyel lesznek bántalmazottak vagy bántalmazók, mint a szintén bántalmazó családban felnövő férfiak. A gyerekkorukban bántalmazott férfiak kétszeresen, míg a gyerekkorukban bántalmazott nők ötszörösen nagyobb valószínűséggel váltak bántalmazóvá párkapcsolataikban, mint azok a személyek, akiket nem bántalmaztak. E két vizsgálat még nem szolgál alapvetésnek a Magyarországon előforduló családon belüli erőszak megjelenésében, de arra jelentősen utal, hogy a témával kapcsolatos kutatásokat nem, kor és társadalmi hovatartozás szerint kell vizsgálni. Magyarországon a felnőtt lakosság egyharmadának családi környezetében az erőszak valamely formája megjelenik (Tamási, 2005).

A Társadalomkutatási Intézet Zrt. (továbbiakban Tárki) 2003-as közvélemény-kutatása egy nemzetközi felmérés keretében a családi viszályok és a nők elleni bántalmazások gyakoriságára keresett választ. A felmérés kimutatta, hogy a magyar családok körében 13%-ban hetente, 17%-ban pedig havonta előfordulnak komolyabb viták, összetűzések. A kutatás további eredménye szerint a család mérete befolyásolja a bántalmazások előfordulását. Minél nagyobb egy család, annál nagyobb számban jelenik meg az agresszió. Életkor szerinti bontásban vizsgálva azt láthatjuk, hogy az idősebb megkérdezetteknél jelentősen kisebb arányban fordul elő agresszivitás, mint a fiatalabb korosztálynál. A konfliktusok kiindulási oka a legtöbb megkérdezett személynél a pénz megéléte vagy annak hiánya. A legszegényebb és leggazdagabb családokban a bántalmazás előfordulásának aránya átlagon felüli (Tamási, 2005).

Fehér Lenke és Parti Katalin 2002-ben a szociológiai vizsgálatok mellett kriminológiai jellegű felméréseket is készített. A szabadságvesztés-büntetésre ítélt női elkövetők 60%-a párja ellen követett el bűncselekményt. Ezek a nők olyan családban nőttek fel, ahol rendszeresen bántalmazásban volt részüik, s előző kapcsolataikban is jelen volt az agresszió. Alacsony iskolázottság, rossz anyagi körülmények jellemezték őket, sokuk alkoholfüggőségben szenvedett (Tamási, 2005).

Szöllősi Gábor a családon belüli erőszak és a szociális szakma kapcsolatának vizsgálatáról írt tanulmányában kifejti, hogy a gyakorlati ismeretek a politika, a társadalom és a közvélemény szempontjából hiányosak, a bántalmazásra koncentrálva is egyoldalúak. Kifejti, hogy a bántalmazás nemcsak kriminális cselekményekben valósulhat meg, hanem ellentétes, viszályokkal teli emberi kapcsolatokban is, beleértve a család minden résztvevőjét. Külföldi kutatások megoldásaival, megfontolandó feltevésekkel, megoldások bemutatásával teszi színessé a családon belüli erőszakkal kapcsolatos magyar mintát (Virág, 2005).

A Központi Statisztikai Hivatal 2015. évi adatai alapján az ismert sértettek száma állampolgárság és az elkövetővel lévő kapcsolat szerint a következőképp alakult (lásd 1. számú melléklet). A 2015-ben elkövetett 184 809 bűncselekményből 178 654 magyar állampolgárságú áldozat ellen irányult. Az elkövetett bűncselekményekből 14 955 családi vagy rokoni kapcsolatban lévők ellen történt. A családon belüli erőszak elkövetői legnagyobb számban zaklatás (2679 eset), tartási kötelezettség elmulasztása (2106 eset), könnyű testi sértés (1729 eset), súlyos testi sértés (1253 eset), illetve kiskorú veszélyeztetése (1325 eset) miatt kerültek bíróság elé.

A Belügyminisztérium adatai (lásd 2. számú melléklet), amely 2009 és 2015 között mutatja be a családon belüli erőszak sértettjeinek számát nemek szerinti

bontásban, az alábbi információkkal szolgálnak. A leggyakrabban megjelenő bűncselekmény mind a hét évben a testi sértés. A sértettek száma stagnál, úgy a nők, mint a férfiak tekintetében. A férfi sértettek száma 545–645 fő közt ingadozik, míg a női sértetteké 891–1160 között. A zaklatás, mint bűncselekmény egészen 2013-ig nagy számú volt. A női sértettek száma kimagasló (1673–2351 fő), míg a férfi sértettek száma lényegesen kevesebb (272–421 fő). 2015-ben a női sértettek száma már csak 56 főre, a férfiaké 6 főre csökkent. Magas elkövetési mutatóval találkozunk a kiskorúak veszélyeztetése esetén is, azonban az előző adatokhoz hasonlóan az utolsó két vizsgált év itt is csökkenő tendenciát mutat. Míg az első öt évben az áldozatok száma 500–800 fő között váltakozott, úgy 2014-ben 118–120 fő, 2015-ben már 28–33 főre csökkent. A családon belül történő emberölések száma nem mutat jelentős számbeli eltéréseket, 30–69 közötti az áldozatok száma. A női áldozatok száma kis mértékben – 2011 kivételével – magasabb a férfi áldozatok számánál. Kapcsolati erőszak vonatkozásában 2013-ban 4 női sértett, 2014-ben 114 női és 19 férfi sértett, majd 2015-ben 293 női és 33 férfi sértett került nyilvántartásba. Nyilvánosság elé csak ezek az adatok kerültek, feltételezhető azonban, hogy sok férfiak és nők ellen irányuló családi bűncselekmény nem jut el hivatalos útra, vagy elszenvedője meg sem próbál segítséget kérni.

A verbális agresszió

A szóbeli bántalmazás, ahogy kutatásunk is alátámasztja, a leggyakrabban megjelenő, férfiak ellen irányuló bántalmazási forma.

A bántalmazó sok esetben olyan viszonyok között nőtt fel, ahol nem tanulta meg, milyen a kölcsönösségen alapuló kapcsolat. A gyermekkorában történt eseményeket nem dolgozta fel, ez okozza a mások feletti irányítási vágyát. Nincs tisztában azzal, milyen biztonságban, önmagunkat elfogadva élni, emiatt tehetetlennek érzi magát, melyen csak a mások feletti uralkodás javíthat. Partnere kedvességét, közelségét, támogatását képtelen elfogadni, ugyanis ezek szorongást váltanak ki belőle. Saját világában ezek a tulajdonságok egyenlők a sérülékenységgel. Nem törődik azzal, ha partnerét megbántja, hogy ezzel fájdalmat okoz neki. Általában manipulációval vagy egy határozott leszólással uralomra tör, háttérbe szorítva ezzel partnerét, akinek ez a folyamat fel sem tűnik. A szóbeli bántalmazó ingerlékeny, kiismerhetetlen, dühös, hirtelen haragú, mogorva, ellenséges és gyakran féltékeny. Jellemzően mindenért a párját okolja, versenyez azzal, amit párja elért, ha kritika éri azonnali visszaszólással reagál, de mindezek ellenére másokkal kedvesen viselkedik (Evans, 2012).

Nem szeretnénk azt állítani, sugallani, hogy a bántalmazó kapcsolat háttérben feltétlen korábbi bántalmazói szülői háttér áll. A bántalmazók sok esetben normális családi környezetben nevelkedtek, és a bántalmazó szülői környezet sem eredményez később feltétlenül bántalmazó felnőttet.

Egy bántalmazó kapcsolatban a párok nem terveznek együtt, nincsenek közös céljaik, közös megbeszélnivalóik. Amennyiben így történne az egyenlőséget jelentene, amely a bántalmazó felfogásával ellentétes. Az áldozat azt érzi, hogy párja nem beszéli meg vele terveit, gyakran még azt sem tudja, mi lesz hétvégén. Nem elégül ki az a szükséglete, hogy megértsék, elfogadják. Bizonytalan lesz abban, hogy értik-e szavait, nem bízik saját magában, aggódni kezd amiatt, hogy valami baj van vele, egyre inkább kételkedni kezd önmagában. Nyugtalanítja, hogy nem boldog, de az okát nem tudja, egy idő után azt hiszi, hogy megőrült. Egy idő elteltével a jövőben kezd élni, úgy gondolja, majd minden rendbe jön, ha túl lesznek egy bizonyos időszakon, amennyiben ez mégsem jön össze, akkor kitűz magának egy újabb feltevést (Evans, 2012).

Akit szóban bántalmaznak, annak a lelkét rombolják. Az öröm érzése elmúlik az életéből, egy eltorzított valóságban kezd élni, mivel partnere reakciója nincs összhangban kommunikációjával. Azokba a pillanatokba kapaszkodik, amikor úgy tűnik minden rendben van, és bízik benne, hogy idővel elmúlnak az összetűzések. Amikor a sok bántó szó után párja azt mondja neki, hogy szereti, akkor egy ideig ebbe kapaszkodik, ez ad neki erőt a továbbiakhoz (Evans, 2012).

Az áldozat nem tudja, nem érti meg, hogy párja a mások feletti uralmat keresi. Megtanulta, hogy partnere modortalanságát nem kell magára vennie. A bántalmazó tagadja, hogy nem megfelelő szóval illette partnerét, ezért a partner összezavarodik és úgy gondolja, téved, ő a hibás mindenért, érzelmei hamisak. Amikor párja kedves szavakkal illeti, megdicséri vagy ajándékot vesz neki, akkor egy időre elfelejti a fájó szavakat. Az áldozat nincs tisztában az egészséges párkapcsolat modelljével, mivel nem volt előtte megfelelő minta, amely megmutatta volna neki, hogyan működik egy egyenrangú párkapcsolat, s nem ismeri azt a fogalmat, hogy szóbeli bántalmazás (Evans, 2012).

A szóbeli erőszak kifejezetten akkor fájó az áldozat számára, ha a bántalmazó letagadja. Az áldozat a megbántottság mellett összezavarodik. A bántalmazó az áldozat temperamentumát, képességeit rombolja, amellyel eléri, hogy partnere úgy érezze, személyiségével van probléma, képességeit pedig hiányosságoknak éli meg. Ez a bántalmazási forma lehet nyílt, mely esetben dühkitörések, vádló szavak, szidalmazások jelennek meg, vagy rejtett, melyben a bántalmazó burkoltan, agymosás jellegűen tartja folyamatos felügyelet alatt partnerét, aki ebből semmit nem vesz észre (Evans, 2012).

Egy párkapcsolatban szükség van biztonságra, elfogadásra és kölcsönös tiszteletre. Jelen kell lennie érzelmi támogatásnak, egymás meghallgatásának, őszinte bocsánatkérésnek, illetve utasítás helyett az udvarias kérdésnek (Evans, 2012).

Férfi áldozatok

Az emberek nagy része, amikor családon belüli erőszakról szerez tudomást, elsősorban a nők és a gyermekek ellen irányuló, férfi elkövető által végrehajtott bántalmazásra gondol. Ha egy férfi az áldozat, szégyennel és titkolózással kell szembe néznie, közneveltség tárgyává válhat. Az áldozat legtöbbször magában keresi a hibát, hiszen számos esetben sem a társadalomtól, sem a rendőrségtől, sem partnerétől nem számíthat támogatásra. Olyan civil szervezetek, amelyek segítenének felismerni problémáját, s átsegítenék azon, kifejezetten bántalmazott férfiak számára nem léteznek. A férfi áldozat sok esetben beletörődik, hogy nincs mit tenni a bántalmazás ellen. A családon belüli erőszak elszenvedői bizonyítottan nem csak nők, hanem férfiak is (URL1).

Amennyiben egy bántalmazott férfi úgy dönt, hogy segítségért fordul, gyakran megvetéssel, hitetlenkedéssel találkozik. Az is előfordulhat, hogy gúny tárgyává válik, nemcsak magánéletében, de a rendőrségen vagy a segítő szolgálatoknál is. Ennek következtében, vagy ettől való félelmében, inkább nem tesz feljelentést, nem fordul segítségért, beletörődik a bántalmazások meglétébe. E rejtőzködésnek tudható be, hogy nagyon nehéz megmondani a nők által bántalmazott férfiak számát, s csak feltételezni lehet azon ügyek alapján, amelyek a bíróságon, vagy esetleg a kórházban végződnek (URL2). A szóbeli bántalmazás mellett a tárgyakkal való bántalmazás is – növelve ezáltal a nő erejét – gyakran előfordul. Tárgyak (például tányérok, üvegek) partnerhez dobása, illetve a késsel való fenyegetés sem ritka. Minden ötödik bántalmazó nő késsel fenyegeti párját, súlyosabb esetben használja is az eszközt. Amikor egy férfi a rendőrséghez fordul az elszenvedett bántalmazás miatt, a rendőrség azt gyakran a nő önvédelmének tudja be. A nők indokai leggyakrabban a férfi figyelmének, valamint az igényeik figyelembevételének hiánya. Nem ritka az sem, hogy partnerük nem hallgatott rájuk, vagy verbális agressziót alkalmazott, amely a bántalmazás kialakulásához vezetett. A női elkövetők – elmondásuk alapján – nem gondolták, hogy partnerüknek fájdalmat okoznak azzal, amit tettek. A társadalmi elvárás egy férfival szemben, hogy erősnek, sérthetetlennek, mindent elviselőnek kell lennie. Fájdalmat kimutatnia szigorúan tilos, mert az megkérdőjelezné férfiasságát. Ebből indulhat ki a bántalmazó nők gondolatmenete, miszerint amit tesznek párjukkal, az nem okozhat fájdalmat, hiszen a bántalmazott egy férfi.

A legtöbb bántalmazott férfit úgy nevelték, hogy egy nőt megütni szégyen. Ilyen nevelési háttér azt vonhatja maga után, hogy a nő agresszív viselkedését követően sem üt vissza a férfi áldozat. Amennyiben kénytelen orvoshoz fordulni az elszenvedett sérülés miatt, abban az esetben is a végsőkig tagadja, mi történt vele; gyakran elesésre vagy véletlen balesetre fogja a sértés nyomait. A lányok felé irányuló nevelési elvek között a ne verekedj tétel figyelhető meg gyakrabban. Ha ennek ellenére néha-néha egy tapintatlan, akaratos fiút megüt, azt helyeslően vehetik tudomásul a szülők, hisz a fiú biztosan bántotta, a leány pedig csak védekezett. A férfi és a női agresszivitás közti egyedüli különbség a szocializáció során szerzett tapasztalatokon múlik. A férfi agresszivitás általában intraszexuális, miszerint saját neme ellen irányuló, míg a nő agresszivitása interszexuális, mindkét nem ellen irányul (Ranschburg, 2006; 2007).

Az Országos Kriminológiai Intézet kutatása szerint, amelyben bírósági ítéletek alapján vizsgálódtak, a családon belüli erőszak férfi áldozatainak száma 30%-ra tehető (Tamási, 2005).

Tamási kutatásai szerint a bántalmazás gyakran ittasan történik, sőt mindkét fél ittassága sem ritka. Gyakori tényező a pénz is, mint problémaforrás, amennyiben egy férfi nem képes családfenntartó lenni, esetleg a nő átveszi szerepét, státusza erejét veszti (Tamási, 2005).

Kutatás

A kutatást egy általunk – a Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület *Miért marad?* című könyve alapján összeállított – kérdőív segítségével végeztük el. A kérdőív a partnerük által bántalmazott férfiaknak szánt, kitöltése anonim módon történt. A kérdőív 35 kérdésből állt, s Google űrlapok segítségével állítottuk össze. Feleletválasztós kérdésekkel, lineáris skálákkal, valamint jelölőnégyzetes kérdésekkel dolgoztunk, utóbbi esetén több válaszlehetőséget is elfogadtunk. Kitöltéséhez az interneten kerestünk a témával foglalkozó oldalakat, amelyek saját honlapjukon, illetve Facebook oldalukon tették közzé a kérdőívet (30 zárt és 5 nyitott kérdés).

A kutatás során az alábbi hipotéziseket állítottuk fel.

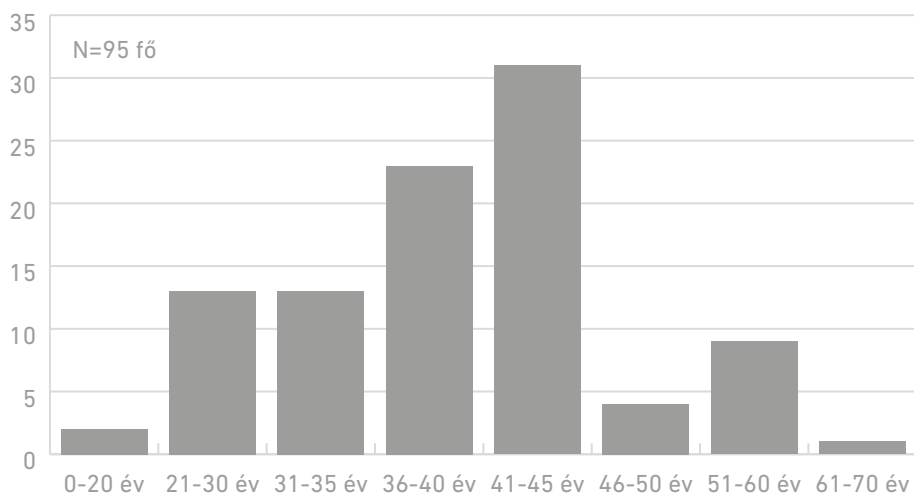
- H1. A férfi áldozatok többsége nem hagyja el bántalmazó feleségét/partnerét, mellette marad.
- H2. A bántalmazott férfiak többségét az édesanyja bántalmazta gyermekkorában.
- H3. A leggyakoribb férfiak ellen irányuló bántalmazási forma a szóbeli erőszak.

- H4. A bántalmazott férfiak többsége szégyelli és túri a felesége/partnere által alkalmazott erőszakot.

A kérdőív első részében a demográfiai adatokat vizsgáltuk, majd a bántalmazott férfiak saját, személyes, családon belüli erőszakkal kapcsolatos tapasztalatait, az elkövetett erőszak típusait, családi kapcsolataikat, párkapcsolatuk jellemzőit, az őket támogató személyeket, és az elkövetett erőszak következményeit mutatjuk be.

Demográfiai adatok

95 bántalmazott férfi töltötte ki a 34 kérdésből álló kérdőívet, így a kutatásban szereplő minta nem tekinthető reprezentatívnak. A válaszadó bántalmazott férfiak átlag életkora 39 év, a legtöbb válaszadó a 36–45 éves korosztályba sorolható (1. számú ábra). A legfiatalabb megkérdezett személy 18 éves, míg a legidősebb 64 éves volt.

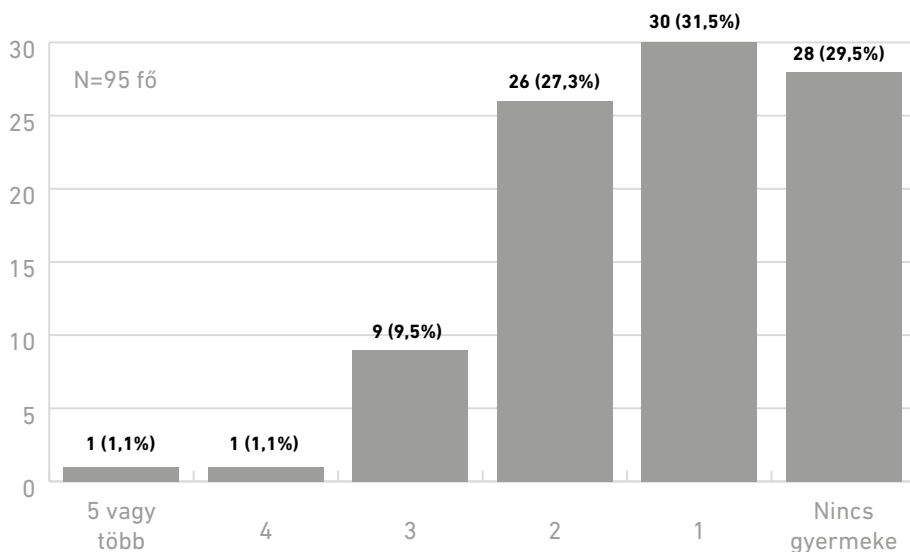
1. számú ábra: A válaszadó életkora (Forrás: saját szerkesztés)

A bántalmazott férfiak feleségei/partnerei átlag életkora 37 év. A legfiatalabb 18, míg a legidősebb partner 64 éves volt. A bántalmazott férfiak és partnereik közt jellemzően 1, maximum 3 év korkülönbség volt.

A bántalmazott férfiak több mint felének (55,8%) a legmagasabb iskolai végzettsége egyetem/főiskola, harmadának (36,8%) középiskola/gimnázium, 7 személynek

(7,4%) doktori fokozata is volt. Tóth Olga 1999-es kutatása szerint, (Tóth, 1999) minél magasabb az iskolai végzettség, annál kisebb számban jelenik meg a családon belül a bántalmazás, valamint annál kisebb a valószínűsége, hogy a bántalmazó családi légkörben nőtt fel. Ez a kutatás a nők ellen elkövetett bántalmazást vizsgálta, de különbséget vélünk felfedezni kutatásunk eredményével, hiszen válaszadóink több mint fele (53 személy) egyetemet vagy főiskolát végzett, míg kizárólag általános iskolai végzettséggel egyik bántalmazott férfi sem rendelkezett.

A bántalmazott férfiak közül 31,5% egy, 27,3% pedig két gyermek édesapja. A válaszadók harmadának (29,5%) nincs gyermeke. A több gyermekkel rendelkező válaszadó személyek alacsonyabb számban jelentek meg (2. számú ábra).

2. számú ábra: A válaszadó gyermekeinek száma (Forrás: A szerző szerkesztése)

A férfiak többségénél a testalkat a mindennapok során igen fontos szerepet játszik, tekintélyüket, önértékelésüket befolyásoló tényező lehet többek mellett a magasság, illetve a testsúly. Ezzel ellentétben a nőknél a testalkat már kevésbé fontos szerepet tölt be, a párkapcsolatokban viszont meghatározó funkciója van. Egy nő jellemzően nála magasabb, nagyobb testsúlyú, erős kisugárzású férfit választ párjának (Ranschburg, 1998).

Vizsgálatunkban kitértünk a bántalmazó kapcsalatokban lévő testalkati adottságainak vizsgálatára is. Vizsgálatunk arra irányult, hogy ha a bántalmazó személy nő, akkor a testalkat mennyire lehet befolyásoló tényező. A bántalmazott férfiak több mint fele (61,1%) normál, közel harmada (27,4%) erős és tizede

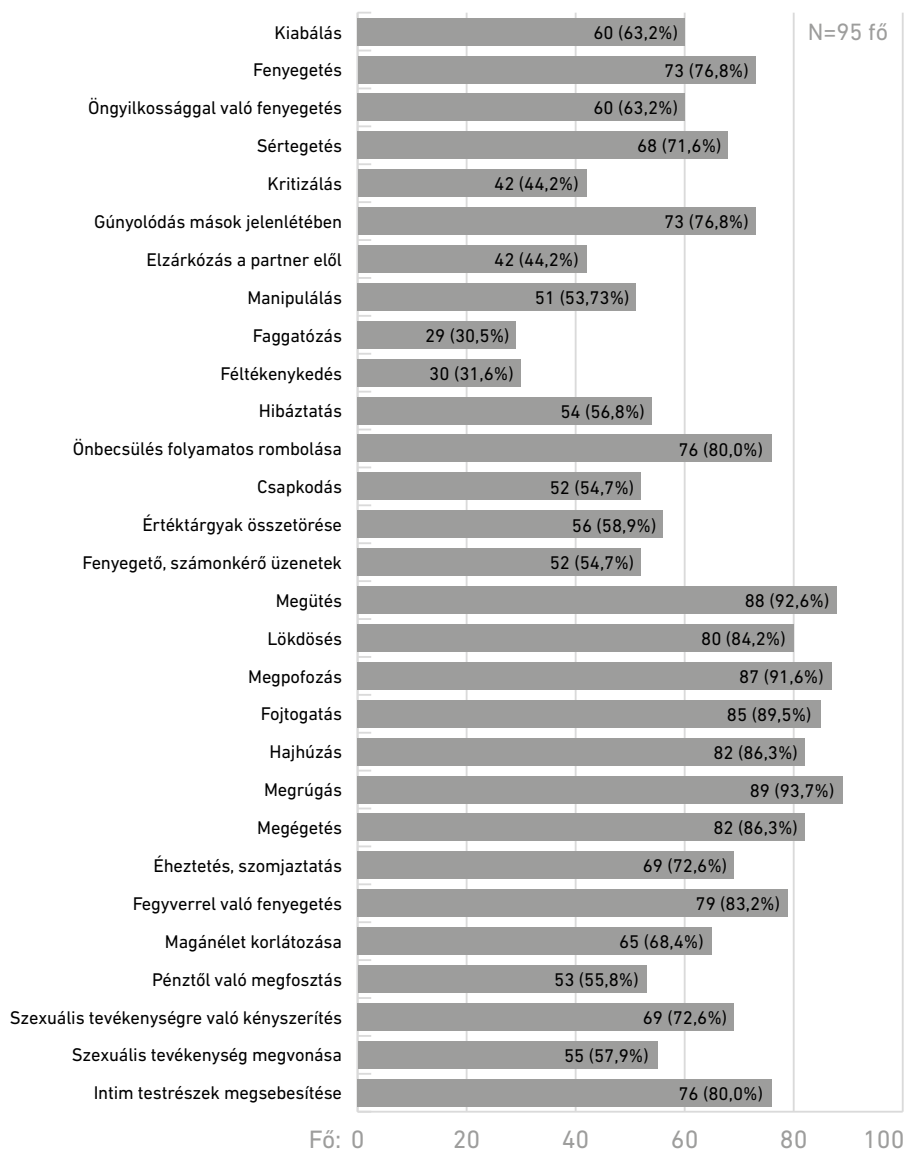
(11,6%) vékony testalkatúnak mondta magát. A bántalmazott férfi feleségét/partnerét 61,1% normál, 18,9% erős és 20% vékony testalkatúnak vallotta. ¹ Egyénileg vizsgálva a válaszokat, összevetettük a testfelépítés arányait a bántalmazó és partnere között, azt keresve, hogy a bántalmazó kapcsolatokban a testalkat mennyire befolyásoló tényező. A leggyakoribb arány mind a női, mind a férfi vonatkozásban a normál testalkat volt; 40 válaszadó férfi mondta magát és partnerét is normál testalkatúnak. 28 bántalmazott férfi erősebb testalkatúnak vallotta magát, mint partnerét. 17 fő esetében pedig a nő rendelkezett erősebb testalkattal. Analizáltuk továbbá, hogy a bántalmazási forma mennyiben változik abban az esetben, ha a bántalmazó nő erősebb vagy ha gyengébb testalkatú a férfi áldozatnál. Az említett 28 esetből, amikor a férfi erősebbnek mondta magát partnerénél, 10 esetben jelent meg fizikai bántalmazás a nő részéről. Amikor a nő volt erősebb testalkatú (17 fő) szintén 10 esetben jelent meg fizikai bántalmazás. Ezen fizikai bántalmazások magukban foglaltak hajhúzást, megégetést, megrúgást, egészen a fegyverrel való fenyegetésig. A 95 válaszadó közül mindössze 5 vallotta magát és partnerét egyaránt erős testalkatúnak, közülük 3 esetben jelent meg fizikai bántalmazás. Vizsgált mintákban a vélt vagy valós fizikai erőfölényben lévő nő gyakrabban bántalmazza fizikailag is partnerét – a szóbeli és lelki bántalmazások mellett –, kihasználva testi adottságait.

Az elkövetett erőszak típusai

Arra a kérdésre, hogy mi minősül bántalmazásnak, a válaszadók leginkább olyan fizikai, testi bántalmazási formákat jelöltek meg, mint a megrúgás, megütés, megpofozás, fojtogatás, hajhúzás, megégetés, lökdösés és a fegyverrel való fenyegetés. A válaszadók nagy számban jelöltek meg lelki és szóbeli erőszakra jellemző bántalmazási formákat is, mint az önbecsülés folytonos lerombolása, gúnyolódás mások jelenlétében, fenyegetés, sértegetés és kiabálás (3. számú ábra).

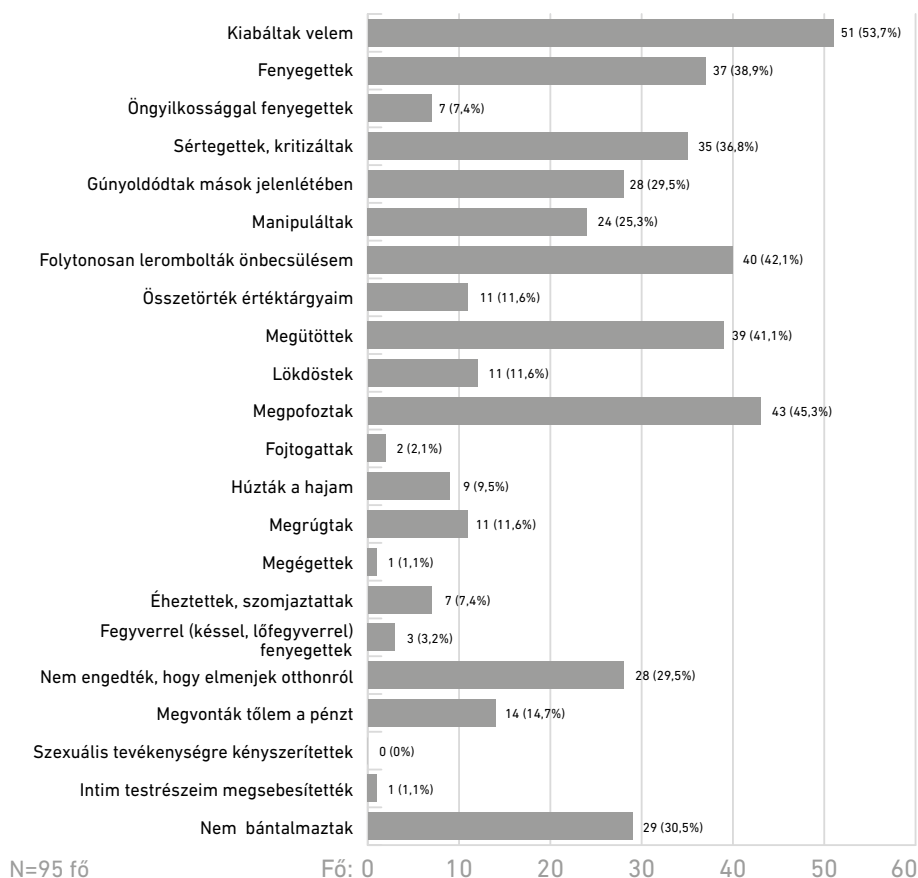
A bántalmazott férfiak felével kiabáltak gyermekkorában (53,7%), megpofozták (45,3%), folyamatosan rombolták önbecsülését (42,1%), megütötték (41,1%), fenyegették (38,9%), sértegették, kritizálták (36,8%). További bántalmazási formák még gyermekkori emlékekből a gúnyolódás, nevetségessé tevés mások előtt (29,5%), az otthonról való eltávozás tiltása (29,5%), a pénztől való megfosztás (14,7%), illetve értéktárgyaik összetörése (11,6%). A komolyabb fizikai bántalmazások közül a megrúgás (11,6%), a hajhúzás (9,5%), a lökdösés

1 Mivel a testalkat megítélése a megkérdezett személyek látásmódján alapul, így azokat nem tekintjük objektív adatoknak, csak iránymutatásnak.

3. számú ábra: A válaszadó szerint bántalmazásnak minősülő cselekedetek
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

(12,6%) és az éheztetés/szomjajztatás (7,4%) jóval kisebb arányban, de megjelentek néhány személy fiatal korában. Fontosnak tarjuk megemlíteni, hogy a válaszadóknak csak 30,5%-át nem bántalmazták gyermekkorában (4. számú ábra).

4. számú ábra: A válaszadót milyen módon bántalmazták gyermekkorában
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

A gyermekek ellen irányuló bántalmazási formák lehetnek fizikai, érzelmi bántalmazások, szexuális visszaélés, veszélyeztetés, fizikális és pszichés elhanyagolás. A bántalmazások leggyakoribb okai a nem kívánt, a házasságon kívül született, illetve a sérült gyermek, a családban történő kommunikáció zavara, a párkapcsolatokban előforduló súlyos ellentétek, viták, anyagi problémák, szenvedélybeteg szülő jelenléte, munkanélküliség megjelenése, valamint a szülő bántalmazott múltja. Albert Bandura szociális tanuláselméleti modellje rámutat, hogy a gyermek utánnázással, az előtte lévő és általa látott példa alapján tanulja meg viselkedésének alapját. Jutalmazásokon és büntetéseken keresztül ismeri fel, mit szabad tennie, és mit nem (Bandura, 1967). A bántalmazásokat

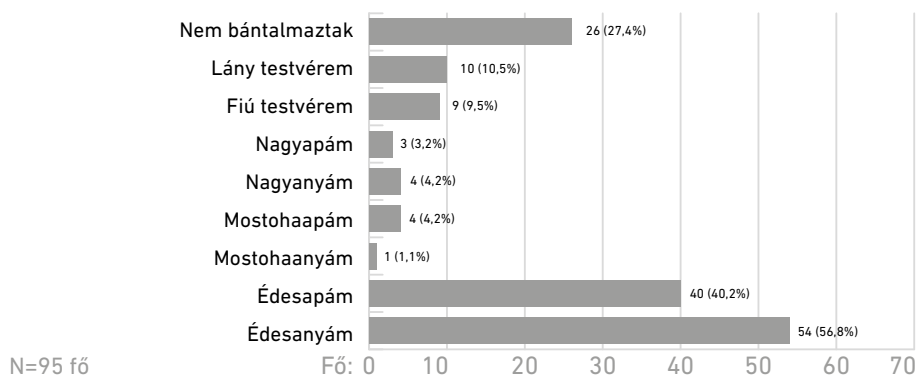
elszenvedő gyermek az előtte lévő rossz példa alapján ezt a nevelési szisztémát tanulja meg, sajátítja el, amelynek köszönhetően a bántalmazás akár generációkon is végigvonulhat. A bántalmazás, a szülő rossz nevelési attitűdjei miatt, a helytelen impulzusnak és a nem megfelelő ellenőrzésnek, odafigyelésnek köszönhetően alakul ki (Szabóné, 2004; Herczog, 2007).

A WHO 2013. évi jelentése szerint a fizikai bántalmazás Európa-szerte a gyermekek 23%-át érinti. Fizikai bántalmazást – főleg az egészen fiatal gyermekekkel szemben – gyakrabban követnek el anyák, mostohaanyák, mint az apák (Kuritárné, 2015, 24.).

Kutatásunk szerint a válaszadók több mint felét (56,8%) az édesanyja bántalmazta gyermekkorában, 42,1%-át pedig az édesapja. A vérszerinti szülőkön kívüli családtagoktól az alábbiak szerint szenvedtek el bántalmazást a kérdőívet kitöltő személyek: 10,5% lánytestvér, 9,5% fiútestvér, 4,2–4,2% mostoha apa és nagyanya, 3,2% nagyapa, mostohaanya pedig 1 személyt bántalmazott gyermekkorában (5. számú ábra). A megkérdezettek saját leírása alapján egy-egy megérdemelt pofon vagy kiabálás még nem minősül bántalmazásnak; ezeket a bántalmazási formákat tanulási céllal kapták a szenvedő felek. Második hipotézisünk, amelyben azt állítottuk, hogy a legtöbb bántalmazott férfit az édesanyja bántalmazta gyermekkorában igaznak bizonyult, hiszen a válaszadók 56,8%-a elszenvedője volt édesanyja agressziójának. Azonban az édesapák általi bántalmazás is nagy számban jelen volt gyermekkorukban, hiszen a válaszadók majdnem felét (42,1%) bántalmazta édesapja is, amely csupán 15%-kal kevesebb az édesanya általi agresszióénál. Egeland és Hunter 1995-ben végzett kutatásai alapján az a gyermekkorában bántalmazott anya, aki nem tudta feldolgozni a múltjában történeteket, gyakrabban bánik rosszul gyermekével, mint az, akinek sikerült feldolgoznia az általa elszenvedett sérelmeket (Révész, 2004).

A testvérek közötti viszályok szinte minden családban előfordulnak, azonban e viták általában nem minősülnek bántalmazásnak. Kutatásunkban is igen jelentős mértékben fordult elő testvérek közötti agresszió, a válaszadók 20%-a a testvére általi bántalmazás áldozata volt. A válaszadók testvéreikkel valószínűleg nemcsak kisebb vitákat, verekedéseket éltek át, hanem komolyabb fizikai, esetleg lelki bántalmazást, amely mély nyomot hagyott bennük.

Arra is választ kerestünk, mennyire befolyásolja a gyermekkorban elszenvedett erőszak a bántalmazottak jelenlegi életét. 28 válaszadó (28,9%) szerint egyáltalán nem, 18 (19,1%) életét nagyon csekély mértékben, 10 bántalmazott férfi (10,6%) életét kis mértékben befolyásolja a gyermekkorban elszenvedett bántalmazás. 13–13 (13,8%–13,8%) válaszadó életére hatással voltak, 13 személy (13,8%) életét azonban teljes mértékben meghatározták a múltbeli történések. A válaszadók többségének jelenlegi életét nem befolyásolja az átélt

5. számú ábra: A válaszadókat gyermekkorukban bántalmazó személyek
(Forrás: saját szerkesztés)

erőszak. Különös, hogy a szakirodalmak nem erre a következtetésre mutatnak rá, a kutatások ellentmondásokat tartalmaznak. Tamási Erzsébet szerint a gyermekkorban elszennvedett bántalmazás jelentősen befolyásolja a bántalmazott személy későbbi életét. A gyermekkorukban bántalmazott férfiak kétszeresen, míg a gyermekkorukban bántalmazott nők ötszörösen nagyobb valószínűséggel válnak bántalmazóvá későbbi párkapcsolatukban, mint azok a személyek, akiket nem bántalmaztak. Lundy Bancroft író évek óta vezet csoportokat bántalmazó férfiak számára, főként a női áldozatok szemszögéből ítéli meg a családon belüli erőszakot, azonban vizsgálatai teljesen más eredményt hoztak, mint Tamási Erzsébeté. Bancroft szerint az, hogy a gyermekkorunkban bántalmazott személyek később bántalmazóvá válnak, egy tévhit. Ha a bántalmazó magatartás a gyermekkori sérelmek hatására alakult volna ki, akkor pszichoterápiával megszüntethető lenne, azonban viselkedésük továbbra sem változott azoknak a bántalmazó férfiaknak, akik részt vettek e terápián (Bancroft, 2015). Kutatásunk Bancroft gondolatait támaszthatja alá, hiszen a válaszadó bántalmazott férfiak több mint felének (58,6%) jelenlegi életét nem befolyásolja az átélt gyermekkori bántalmazás. Ne felejtsük el azonban azt, hogy a bántalmazottak megítélése sok esetben meglehetősen szubjektív. Álláspontunk szerint nem lesz feltétlenül minden gyermekkorban bántalmazott személyből bántalmazó, és korábbi bántalmazás elszennvedése nélkül is lehet valakiből felnőtt korban bántalmazó személy.

Különböző állítások megfogalmazásával vizsgáltuk, hogy mi jellemző a megkérdezett személyek partnerkapcsolataira. Leggyakoribb válasz a Mindenért engem hibáztat kifejezés, melyet 81 személy jelölt be (85,3%), ezt követte a Rendszeres ellenőrzés alatt tart kifejezés, melyet a válaszadók fele jelölt meg (49,5%). Ezután a Rettegek a haragjától (34 fő; 35,8%), és a Félek másokkal

találkozni, mert nem nézi jó szemmel (35 fő; 36,8%) kijelentések szerepeltek. A bántalmazott férfiak harmada gyakran kér bocsánatot másoktól partnere viselkedése miatt (31,6%), retteg partnere féltékenységétől (27,4%), és fél segítséget kérni másoktól, mert szégyelli, hogy partnere bántalmazza (27,4%). 25 bántalmazott férfin (26,3%) félelmet kelt felesége/partnere hazaérkezése, míg szintén 25 férfit (26,3%) testileg is bántalmaz a párja.

A bántalmazások kezdetét a legtöbb válaszadó (36,9%) a kapcsolatuk első évére tette, míg 20% a második évre. 12–12 fő (12,6%–12,6%) tette a harmadik, illetve az ötödik évre a bántalmazások kezdetét, 4 válaszadó (4,2%) pedig a negyedik évre datálta annak kezdetét. Összegezve elmondható tehát, hogy a bántalmazó kapcsolatok több mint felében (56,9%) a kapcsolat elején, – az első vagy a második évben – kezdődtek a bántalmazások. 13 megkérdezett (13,7%) jelölte az egyéb válaszlehetőséget, amelyben többsége a kapcsolat kezdetétől számított ötödik év utánra tette az agresszió kezdetét, olyanok is voltak azonban, akik e válaszukat részletesen kifejtették.

„A bántalmazások a terhelés növekedésével, a gyermekünk születése után kezdődtek.”

„Gyermeink bántalmazásával kezdődött, majd évekkel később kezdett engem is bántalmazni.”

„A bántalmazások alkalmasszerűen jelentkeznek, nem tudom behatárolni pontosan azok kezdetét.”

„A bántalmazások kapcsolatunk legelején jelentkeztek, majd megszűntek, azonban amikor megszületett gyermekünk ismét folytatódtak.”

A bántalmazó fél célja az uralkodás, amelynek eléréséért mindent megtesz. Manipulációval próbálja uralma alatt tartani partnerét, amelyet ő maga nem minősít bántalmazásnak (Bancroft, 2015).

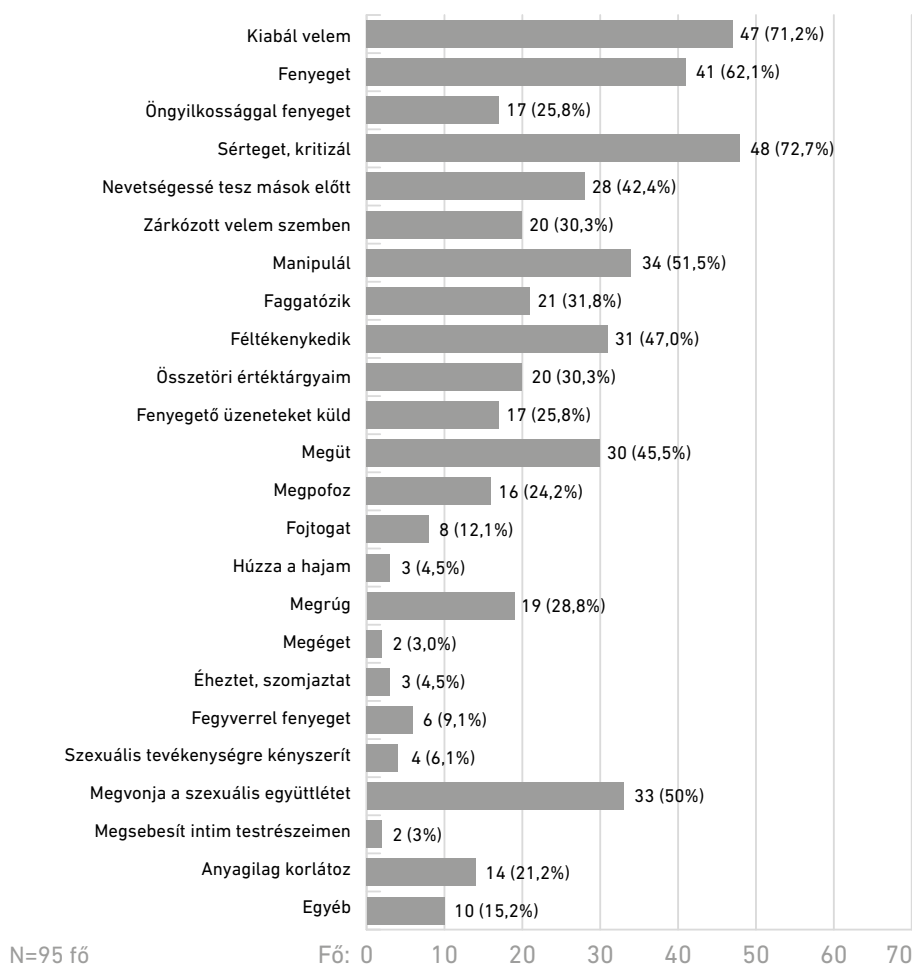
- A bántalmazó viselkedése tudatos, nem jellemző rá önuralma elvesztése.
- Korai előjelek lehetnek, hogy előző partneréről megvetően nyilatkozik, az elfogadható határokon kívül, rögtön a megismerkedés elején becsmérli előző kapcsolatát.
- Nagyon fontos a kölcsönös tisztelet megléte, a későbbiekben problémát okozhat, hogyha a partner már megismerkedéskor, rögtön a kapcsolat elején lekezelően bánik a másik féllel.
- A bántalmazókra jellemző partnerük saját irányításuk alá vonása, birtoklási vágya. A birtoklás jele túlzott féltékenységek, a rendszeres ellenőrzés alatt tartás.
- További ismertetőjegye, hogy mindenért a másik felet hibáztatja, mindenre talál megfelelő magyarázatot, amikor hibái felszínre törnek.

- A bántalmazó fél önző, csak saját jóléte foglalkoztatja, rendszeresen ő beszél társalgás közben, a másikra nem szívesen figyel oda.
- Szereti megfélemlíteni partnerét, félelmet kelteni másokban.
- Társaságban a bántalmazó viselkedése megváltozik, más, mint mikor kettesben van párjával (Bancroft, 2015).

Vizsgáltunkban arra is kerestük a választ, hogy partnerük milyen módon bántalmazza a férfiakat (6. számú ábra). A bántalmazott férfiak háromnegyedét sértegeti, kritizálja (72,7%), illetve kiabál vele (71,2%), több mint felét (62,1%) fenyegeti a párja. A válaszadók felét manipulálja (51,5%), megüti (45,5%), valamint nevetségessé teszi mások előtt (42,4%). Úgyszintén a válaszadók felétől megvonja a szexuális együttlétet (50%), és rendszeresen féltékeny (47%). A válaszadók harmadával szemben zárkózott a partnere (30,3%), rendszeresen faggatja (31,8%), összetöri értéktárgyait (30,3%), fenyegető, számonkérő üzeneteket ír neki (25,8%), megpofozza (24,2%), megrúgja (28,8%), illetve anyagiilag korlátozza (21,2%). Eszerint harmadik hipotézisünk beigazolódott, miszerint a válaszadók párkapcsolatainak többségében valóban a szóbeli erőszak a leggyakrabban előforduló bántalmazási forma, de a fizikai bántalmazás is igen számottevő mértékben (például megütés 45,5%) van jelen.

A 6. számú ábra alapján az egyéb mezőt 10 válaszadó jelölte. Néhány a válaszok közül:

- „Közös gyermekünk nevelésében korlátoz.”
- „Megveretett egy másik személlyel.”
- „Rendszeresen zsarol a gyerekekkel.”
- „Folyamatosan provokál, sérteget gyermekeink előtt.”
- „Lökös, a gyerekek előtt generál veszekedést, amitől félnek a gyerekek.”
- „Hazugságokkal elidegeníti tőlem a környezetem.”
- „Rendszeresen megkarmol.”
- „Fizikai és szellemi képességeimet kritizálja, önbecsülésemet tiporja.”
- „Gyermeinket elidegeníti tőlem, ellenem neveli, rágalmaz, hamis családon belüli erőszakkal kapcsolatos feljelentéseket tesz.”
- „Obszcén szavakkal illet, rend szerint a gyerek előtt, rágalmazó, becsületsértő kifejezéseket használ velem szemben.”
- „Rendszeresen mellőz, mintha nem is léteznék.”
- „Verbális, lelki, gazdasági és testi bántalmazást is kapok.”
- „Elválással fenyeget.”
- „Féltékenységekben öngyilkossággal fenyegetett.”

6. számú ábra: A válaszadó felesége/partnere bántalmazásának módja
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

A féltékenység igen gyakran megjelenő probléma a párkapcsolatokban. Egy párkapcsolatban a veszélyeztető tényező legtöbb esetben egy kapcsolaton kívüli harmadik személy megjelenése lehet, azonban kialakulhat egyéb (munka, jövedelem, barátok száma) tényezők miatt is. A férfiakban és nőkben jelentkező féltékenység kialakulásában jellemzően más tényezők játszanak szerepet. A férfiak féltékenysége főként szexuális tevékenységre, míg a nők partnere hosszabb ideig történő távollétére összpontosít, főként akkor, ha az egy másik nő nemű személlyel történt (Bereckei, 2012). A bántalmazott férfiak több mint

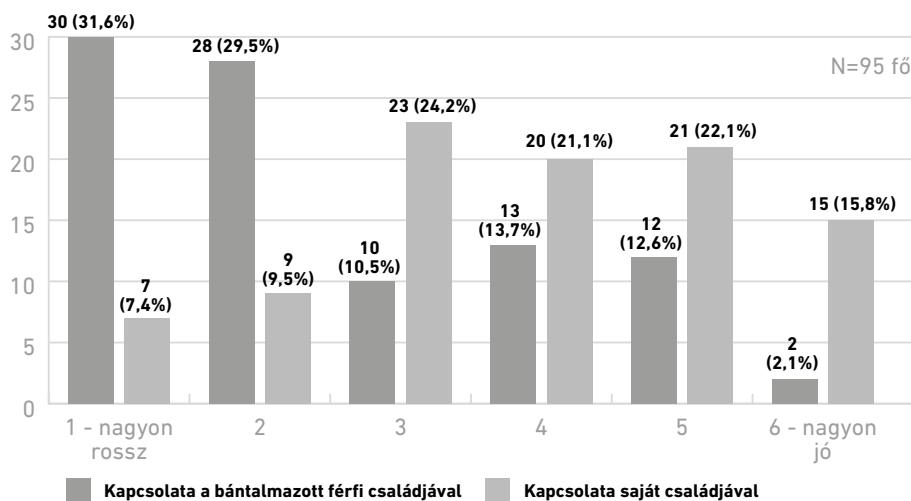
felénél (54,7%) kapcsolatuk jelenlegi szakaszában már nem tartanak a bántalmazások, 45,3%-ban azonban továbbra is fennállnak, tehát a válaszadók közel 50%-a a kérdőív kitöltése idejében is bántalmazott volt.

Családi kapcsolatok, támogató személyek

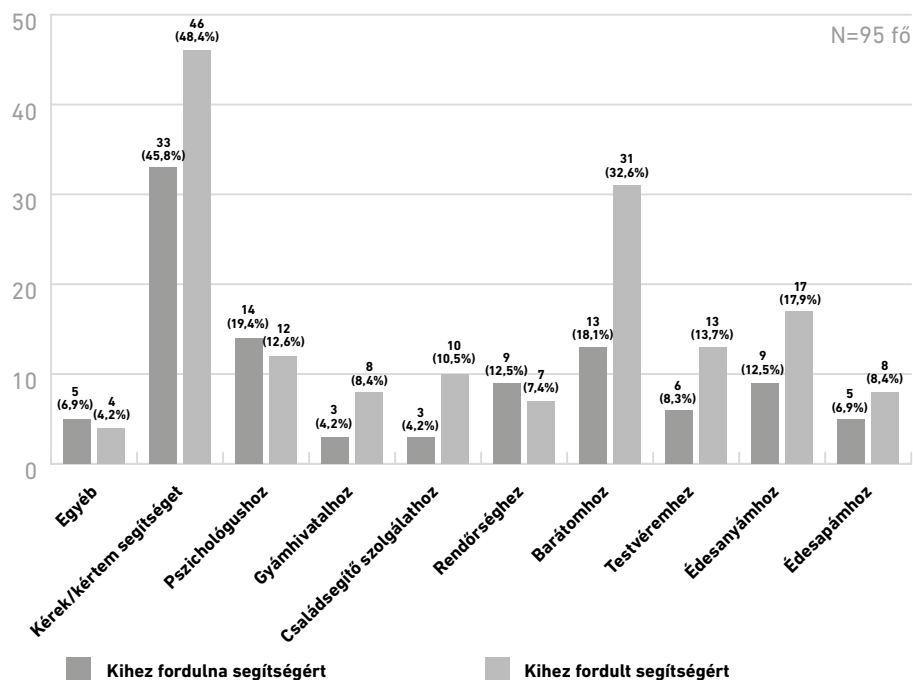
A családi kapcsolatok, támogatások rendkívül fontosak egy ember életében. Családtagjainkra támaszkodhatunk, segítségért, tanácsért fordulhatunk hozzájuk. „*Információktól túltelített társadalmunkban élve egyre fontosabb, hogy egyfajta szűrőként működjön a család, azaz a külvilágból érkező információadatot megsűrje, szelektálja, elemezze, megmagyarázza.*” (Szabóné, 2004, 37.) Minden családnak saját szokásai, értékrendje, példamutatása van. Tagjai megtanulják benne az élethez szükséges elengedhetetlen tudnivalókat, viselkedési szabályokat, annak érdekében, hogy későbbi párkapcsolatukban hogyan alkalmazkodjanak, hogyan viszonyuljanak a másikkal (Szabóné, 2004). Tanulmányoztuk a bántalmazott férfiak és bántalmazó partnereik családjukhoz való viszonyulását, valamint a közös, már kialakult, saját családjukban fellelhető bántalmazásokat is. Rákérdeztünk, hogy a női bántalmazóknak milyen a viszonyuk saját családjukhoz, illetve a bántalmazott férfi családjához (7. számú ábra). A válaszadók lineáris skálán jelölhették be a megfelelő értéket. A válaszok alapján a bántalmazó nő és a férfi családja közötti kapcsolat, a válaszadók több mint fele (61,1%) esetén, nagyon rossznak mondható. Mindössze két bántalmazó nő (2,1%) ápol nagyon jó kapcsolatot a férfi családjával. Ezek alapján elmondható, hogy a legtöbb válaszadó partnere nagyon rossz kapcsolatban van a bántalmazott férfi családjával.

A bántalmazó nő és saját családja közötti kapcsolat 24,2%-ban közömbös, míg a bántalmazott férfiak partnerei közül 15,8% általuk nagyon jónak nevezett kapcsolatot ápol hozzátartozóival, és mindössze 16 bántalmazó nő (16,9%) kapcsolata mondható rossznak saját családjával. A bántalmazó nő és családja közötti kapcsolatot a bántalmazott férfiak 2,1%-a látja nagyon jónak. Ezek alapján a bántalmazó nő saját családjával közömbösnek, illetve jónak mondható viszonyt ápol, de a férfi családjával rendkívül rossz kapcsolatban van.

Vizsgáltuk azt is, hogy a bántalmazott férfiakat partnerük családja részéről éri-e zsarolás. A válaszadók közel kétharmadát (62,8%) nem éri zsarolás, több mint harmada (35,1%) viszont anyósa, 14,9% pedig apósa általi zsarolás miatt szenved. Fontosnak tartottuk a partner testvére(i) által elkövetett fenyegetést is megvizsgálni. Ennek eredménye, hogy nyolc személyt ér zsarolás partnere

7. számú ábra: A bántalmazó feleség/partner kapcsolata saját, illetve a bántalmazott férfi családjával (Forrás: A szerző saját szerkesztése)

8. számú ábra: A válaszadó kihez fordult/fordulna segítségért (Forrás: A szerző saját szerkesztése)

nő testvére, és négy személyt partnere férfi testvére által (12 fő, 12,8%). A bántalmazott férfiak közül 57,9% beszélt már mással arról, hogy felesége/partnere bántalmazza, 42,1% viszont inkább magába fojtotta a bántalmazás tényét.

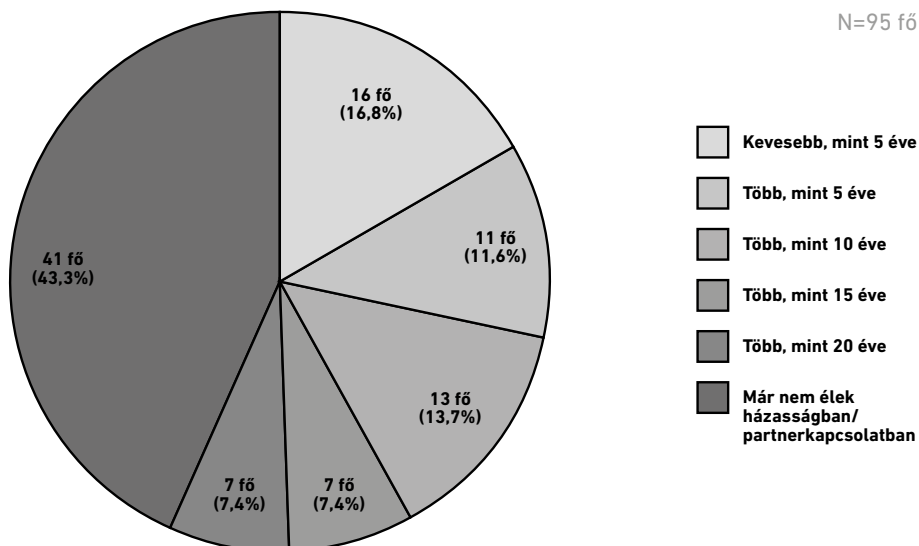
Választ kerestünk arra is, hogy a bántalmazott férfiak kitől kérnek segítséget bántalmazás elszenvedése esetén (8. számú ábra). A válaszadó férfiak közel fele (48,4%) nem fordult semmilyen segítségért. 32,6% a barátjához, 17,9% az édesanyjához, 13,7% a testvéréhez, 8,4% pedig édesapjához fordult támogatásért. A válaszadók közül mindössze 12 személy (12,6%) ment el pszichológushoz, tízen (10,5%) fordultak a családsegítő szolgálathoz, nyolcan (8,4%) a gyámhivatalhoz, és heten (7,4%) a rendőrséghez. Az egyéb válaszlehetőséget négyen (4,2%) jelölték, amelyből hárman a bántalmazó nő családjához fordultak, illetve mindössze egy személy indított magánvádas eljárást. Ez alapján megállapítható, hogy a segítségkérés során a családi és baráti kapcsolatok a legmeghatározóbbak. A válaszok alapján egyértelművé vált, hogy inkább rokonaiktól, barátaiktól, ismerőseiktől kértek segítséget a bántalmazott férfiak, mint a civil szervezetektől, a hivatalos szervektől. A bántalmazások során azonban a szűk hozzátartozói, baráti környezet nem minden esetben nyújthat kielégítő segítséget. A mentális zavarok prevenciója, illetve kezelése szempontjából sok esetben szükség lenne a szakemberek (pszichológus stb.) segítségére is.

Az előző kérdéshez kapcsolódóan rákérdeztünk arra is, hogy amennyiben még nem tették meg, a jövőben kitől kérnének segítséget a bántalmazottak (8. számú ábra). Szembetűnő, hogy a válaszadók 45,8% továbbra sem szeretne segítséget kérni, azonban 13 fő szeretne ezen változtatni. Az összes válaszadó közül 19,4% pszichológusi segítséget szeretne igénybe venni, 18% a barátja segítségét kérné, 12,5% az édesanyjához fordulna, míg szintén 12,5% a rendőrséghez kívánná fordulni bántalmazása esetén. Hat válaszadó (8,3%) szeretne testvérétől, öt (6,9%) édesapjától, míg három-három (4,2%–4,2%) a családsegítő szolgálattól és a gyámhivaltaltól kérne tanácsot, segítséget. Öt válaszadó (6,9%) az egyéb válaszlehetőséget jelölte, amelyben kifejtették, kihez fordulnának a jövőben. Egy személy anyósához, egy válaszadó továbbra is a rendőrséghez szeretne fordulni. Egy bántalmazott véleménye, hogy nem neki, hanem bántalmazó partnerének kellene segítséget kérnie. A fennmaradó két személy pedig fél segítséget kérni, mondván, senki nem hinne nekik.

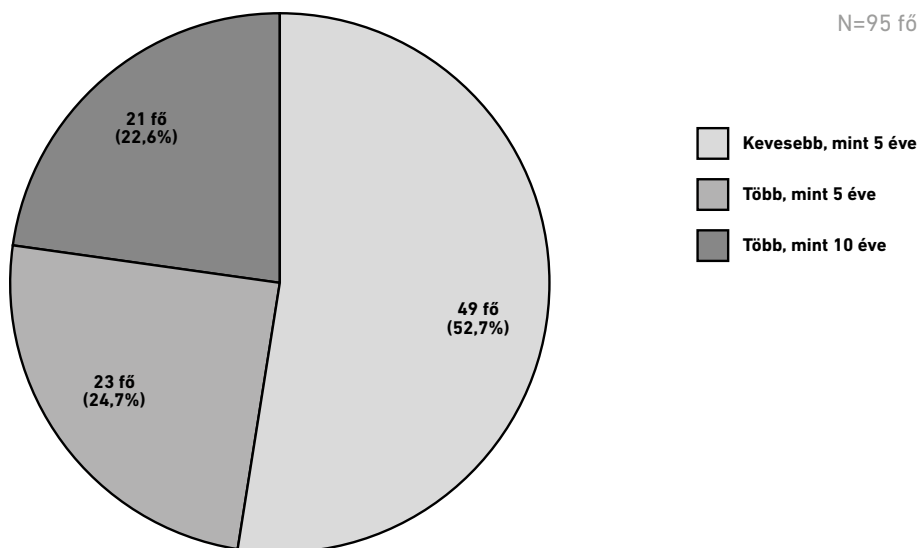
A párkapcsolatok jellemzői

A válaszadó bántalmazott férfiak közül – a kérdőív kitöltésének idejében – 43,3% már nem élt házasságban/partnerkapcsolatban. 16,8% kevesebb mint 5 éve,

13,7% több mint 10 éve, 11,6% több mint 5 éve, 7,4% több mint 20 éve, és szintén 7,4% több mint 15 éve él házasságban/partnerkapcsolatban (9. számú ábra).

9. számú ábra: Mióta él a válaszadó házasságban/partnerkapcsolatban
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

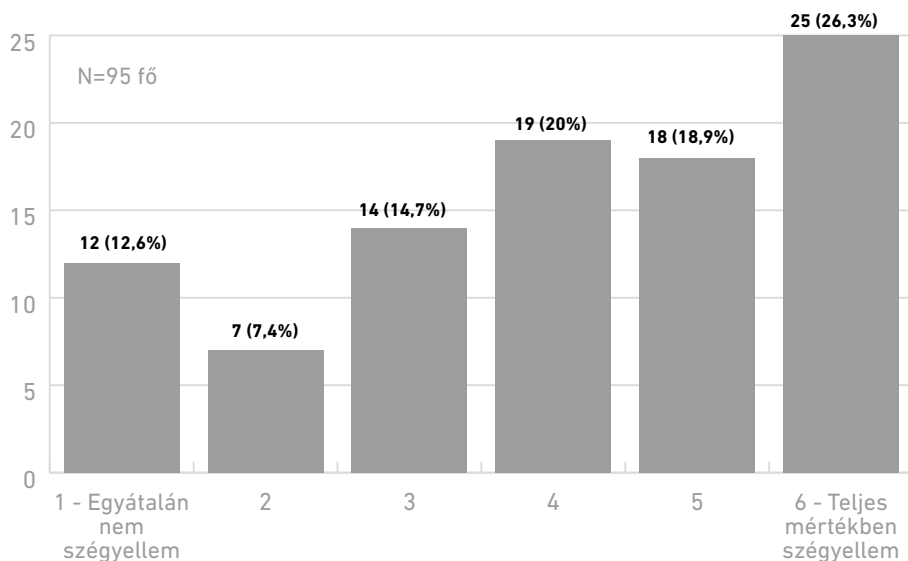

10. ábra: A bántalmazás miatt vetett-e véget a kapcsolatnak?
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

A válaszadók közül 49 fő (52,7%) az őt ért bántalmazás miatt vetett véget kapcsolatának, 24,7% (23 fő) kapcsolatának nem a bántalmazások miatt lett vége, és a bántalmazottak közel negyede (22,6%, azaz 21 fő) jelenleg is a bántalmazó kapcsolatban él. Hipotézisünk tehát, amely szerint a férfi áldozatok többsége nem hagyja el bántalmazó feleségét/partnerét, hanem inkább mellette marad, nem igazolódott be. Több áldozat elhagyja bántalmazó feleségét/partnerét, de több mint ötöde jelenleg is a kapcsolatban maradt (10. számú ábra).

Véget vetni egy kapcsolatnak a legtöbb esetben nehéz, hosszadalmas, fájdalmakkal járó folyamat, abban az esetben is, ha egy bántalmazó kapcsolatról van szó. Döntéseket kell hozni azzal kapcsolatban, hogy ki tartózkodjon továbbra is a közös lakásban, (ha van) közös gyermekük, akkor ő kinél maradjon. A folyamat rengeteg veszteséggel jár. Sok esetben a két fél különélése esetén sem szakad meg a bántalmazások folyamata. A közös gyermekkel való kapcsolattartás, a szülői jogok érvényesítése további bántalmazási folyamatokat hozhat magával. Az áldozatnál idővel különböző mentális zavarok léphetnek fel, poszttraumás stressz-zavar, depresszió kíséretében. Szenvedélybetegség kialakulásának lehetősége is fennállhat, alkoholhoz, esetleg kábítószerhez nyúlhat a bántalmazott. Amennyiben az áldozat beletörődött rávetített alsóbbrendűségébe, és úgy lép ki a kapcsolatból, hogy minden a partneré marad, a bántalmazásoknak vége szakadhat ugyan, de amint az áldozat változtatni szeretne – a sokszor egyoldalú – megállapodáson, a bántalmazó ismét megfélemlítéshez folyamodhat (NANE, 2015). A nemi élet, a szexualitás fontos, meghatározó tényező egy jól funkcionáló párkapcsolatban. Megkérdeztük a bántalmazott férfiakat, milyen gyakran élnek nemi életet bántalmazó partnerükkel. A 95 válaszadóból közel egyharmaduk (27 fő) egyáltalán nem, 17 fő havonta ötnél kevesebbszer, 15 fő hetente egyszer-kétszer, 9 fő pedig évente ötnél kevesebbszer él nemi életet párjával. A többi válaszadó esetén (7 fő) heti rendszerességgel, a fennmaradó további személyek pedig évente 5–10 alkalommal élnek nemi életet partnerkapcsolatukban.

Negyedik hipotézisünk vizsgálata során (11. számú ábra) lineáris skálán kellett bejelölniük a válaszadóknak, mennyire szégyellik, hogy partnerük bántalmazza őket. A skálán lévő számok növekedésével (1–6-ig) jelölhették szégyénérzetük mértékét. A válaszadók egy része teljes mértékben szégyelli az átélt bántalmazást (26,3%), 38,9% pedig szégyelli az átélt bántalmazást. Eszerint a megkérdezettek több mint fele (65,2%) megalázva érzi magát amiatt, hogy férfi létére bántalmazott. 12 fő (12,6%) talán a beletörődés miatt, vagy más okból, de egyáltalán nem érez szégyent az elszenvedett bántalmazás miatt. Hipotézisünk e része igaznak bizonyult, mivel a legtöbb bántalmazott férfi valóban szégyelli, hogy partnere bántalmazza.

11. számú ábra: A válaszadó mennyire szégyelli, hogy felesége/partnere bántalmazza
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

Vizsgáltuk továbbá, hogy a válaszadó bántalmazott férfiak többsége túri-e a bántalmazást, vagy próbál ellene tenni valamit. Az érintettek harmada (29,5%) túri a bántalmazást, 17,9%-uk visszabeszél bántalmazó partnerének, 15,8% elmenekül párja elől, 14,7% nem védekezik, 2,1% visszaüt, 6,3% könyörög partnerének, hogy ne bántsa, 13,7% pedig az egyéb válaszlehetőséget jelölte, saját gondolatait osztotta meg.

„Közlöm vele, hogy ha ennyire rossz a kapcsolat, szálljon ki belőle.”

„Tűröm a bántalmazást, de előfordult, hogy visszaütöttem.”

„Korábban tűrtem, de most már visszabeszélek neki.”

„Érzem, hogy nincs rendben fejben, elfogadom, mert fogadtam, hogy jóban rosszban kitarok mellette.”

„Tűrtem a bántalmazást, de jelenlegi párom már nem bántalmaz.”

„Próbálom lefogni, volt olyan, hogy vissza is ütöttem neki, ha már más lehetőség nem volt.”

„Együttélésünk során megpróbáltam lehiggasztani, különválásunkat követően, ha szélsőségessé kezd válni, akkor feljelentem, vagy magánvádas eljárásban bírósághoz fordulok. Ha a gyereket használja fel, akkor a gyámhivatalhoz fordulok.”

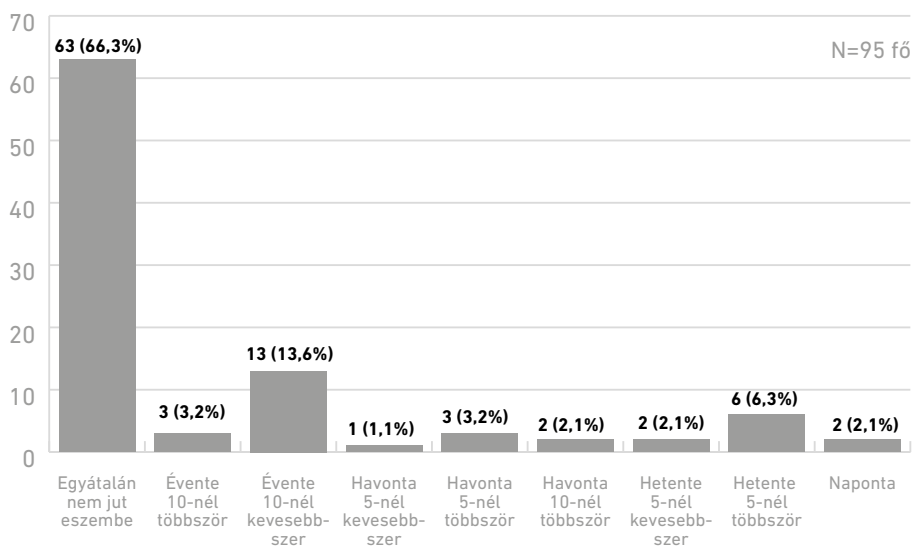
„Általában amilyen az adjonisten olyan a fogadjisten stílusban viszonyulok hozzá.”

„Nem menekültem, inkább csak elmentem otthonról, amíg lenyugodott.”

Hipotézisünk, amely szerint a bántalmazott férfiak többsége túri a felesége/partnere által alkalmazott erőszakot, beigazolódott. A válaszadók 44,2%-a túri a bántalmazást vagy nem védekezik. A fizikai viszont-agresszió (2,1%) nem mutat magas számot a kutatás alanyainak vonatkozásában. Sok bántalmazott személyt foglalkoztat az öngyilkosság gondolata. Az a személy, aki saját életének kioltására készül sok esetben verbális vagy nonverbális jelzést küld a körülötte lévő személyeknek, hogy bajban van. Verbális jelzés esetén fenyegetések formájában jelenhet meg az öngyilkosság ténye, míg a nonverbális jelzéseknél láthatóan nem érzi jól magát, reményvesztett, kinézete, viselkedésmódja elárulja, hogy bajban van. Ezen jelek észrevétele nagyon fontos, életmentő lehet, de sajnos a bajban lévő személy környezete jellemzően csak az öngyilkosság megtörténte után döbben rá, hogy a jelek ott voltak a szemük előtt, mégsem vették komolyan azokat (Szabóné, 2004).

Vizsgáltuk azt is, hogy a bántalmazott férfiakat fenyegeti-e partnerük öngyilkosság elkövetésével. A bántalmazó partnerek több mint fele (58,9%) nem fenyegeti párját ezzel, azonban 41,1% zsarolja párját az elkövetés tényével. Ez utóbbiak közül 9,5% próbált már öngyilkosságot elkövetni, azonban a többség (90,5%) nem.

Érdekelt bennünket, hogy magának a bántalmazott férfinak milyen gyakran jut eszébe az öngyilkosság (12. számú ábra). A válaszadók 66,3% egyáltalán

12. számú ábra: A válaszadóknak milyen gyakran jut eszébe az öngyilkosság
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

nem gondolt öngyilkosságra, 10,5% évente tíznél kevesebbszer azonban igen, 6,3% gondol erre hetente ötnél többször, 2,1% pedig naponta többször érzi azt, hogy nincs értelme élnie. Eszerint a 95 válaszadó közül 37 főt (33,7%) foglalkoztatott már az öngyilkosság gondolata. Magyarország összlakosságát tekintve a KSH adatai alapján az öngyilkosságot elkövetett személyek száma 2014-ben 1927 fő, 2015-ben pedig 1870 fő volt. Három és félszer nagyobb volt a férfi öngyilkosságot elkövetők aránya, mint a nőké (URL3, URL4).

Számos esetben a problémákat különböző függőséget okozó szerek használatával próbálják megoldani a kapcsolatban résztvevő felek. Nem csak a férfiak, de a nők is élhetnek e szerekkel. Kutatásunkban kitértünk arra is, hogy a bántalmazott férfiak felesége/partnere fogyaszt-e alkoholt vagy kábítószerrel. A válaszadó férfiak partnereinek harmada (36,7%) alkalmanként, 33,7%-uk pedig egyáltalán nem fogyaszt alkoholt vagy kábítószerrel. Többen megjegyezték, hogy kábítószerrel nem, de alkoholt azért alkalomadtán fogyaszt partnerük. A válaszadók alig több mint tizede (13,7%) nem tudja, hogy partnere él-e ezekkel a káros szerekkel. Nyolc megkérdezett (8,5%) partnere heti szinten, hét személynél (7,4%) pedig napi szinten használja ezeket a szereket. Magyarország, a KSH adatai alapján, a világ alkoholt fogyasztó országai között a 17. helyen helyezkedik el. 2015-ben az alkoholisták becsült száma 393 000 volt. A nyilvántartott alkoholisták száma 15 683 fő, melyből 11 329 férfi és 4354 nő (URL5; URL6).

A bántalmazó családi környezetben felnövő gyermekek is áldozatok, annak ellenére, hogy nem ők a bántalmazás elsődleges célpontjai. Állandó félelemben élnek, legyen szó fizikai vagy akár „csak” szóbeli bántalmazásról, ugyanúgy részesül az agresszióknak, hiszen látják és hallják, ami körülöttük zajlik. *„Az ilyen gyerekekben sokszor egyfajta trauma-alapú világszemlélet alakul ki – a világot veszélyekkel teli, igazságtalan, kiszámíthatatlan helynek élik meg, ahol éppen azok az emberek bántják őket, akiknek az lenne a dolga, hogy óvják és szeressék őket.”* (NANE, 2015, 59.) A szülők számos esetben nincsenek tekintettel arra, hogy gyermekük fültanúja veszekedésüknek, s ezzel ártanak gyermekeiknek és egymásnak. A gyermekben félelem alakul ki, és jól megfigyelhetően ragaszkodik ahhoz a felnőtthez, aki nem bántalmazza, nem árt neki. Evési zavarok és alvásproblémák léphetnek fel náluk, akár rémálmok kíséretében is. Bármilyen erőszak jut eszükbe félelmet kelthet bennük, legyen ez egy tárgy vagy akár csak egy játék, messziről elkerülik azt. Megfigyelhető, hogy az ilyen atrocitásoknak kitett gyermek az óvodában vagy az iskolában agresszívan viselkedik társaival szemben, és egyéb viselkedészavarok is felléphetnek náluk. A bántalmazásokat átéló gyermekekben gyakran büntudat alakul ki, magukat hibáztatják, azt hiszik ők a probléma forrása, miattuk történik mindez (NANE, 2015;

McGee, 2000). „Azoknál a gyerekeknél, akik tanúi családon belüli erőszaknak, de őket magukat nem bántalmazták, hasonló mértékű stresszt és egyéb tüneteket lehet mérni, mint a bántalmazott, de felnőttek közti erőszaknak ki nem tett gyerekeknél. Az egyetlen jelentős különbség az, hogy a közvetlenül bántalmazott gyerekeknél szignifikánsan gyakoribbak a viselkedési problémák.” (Bancroft –Silverman –Ritchie, 2013.)

A bántalmazott férfiaknak szóló kérdőívünk a család más tagjaira kiterjedő bántalmazást is vizsgálta. Arra a kérdésre kerestük a választ, hogy érint-e a bántalmazó nő agresszivitása más családtagot is (13. számú ábra). A válaszadók közül 60% jelölte meg, hogy a családon belül más személy is elszenvedője felesége/partnere bántalmazásának. A nő részéről történő gyermekbántalmazás a megkérdezettek több mint felénél (55,8%) áll fenn, lánygyermekük bántalmazása 29,5%, míg a fiúgyermekükkel szembeni agresszió 26,3%. A nő általi bántalmazás kiterjed a férfi édesanyjára (14,7%), a férfi édesapjára (8,4%), valamint a bántalmazó nő saját családjára, édesanyjára (12,6%), édesapjára (6,3%) és testvérére (9,6%) is. Tehát a bántalmazó nő saját családjával szemben is agresszív. Hat fő (6,3%) választotta az egyéb válasz lehetőséget, amelyben további bántalmazottakat soroltak fel: a férfi testvéreit, barátokat, a bántalmazó nő korábbi partnereit, mindkét lánygyermeküket, két válaszadó férfinak pedig korábbi kapcsolatából született lánygyermekét.

Elkövetett erőszak következményei

A bántalmazást átélő férfiak közül 87 fő (91,6%) nem tett feljelentést a rendőrségen bántalmazása miatt, csupán nyolcan (8,4%) tették ezt meg.

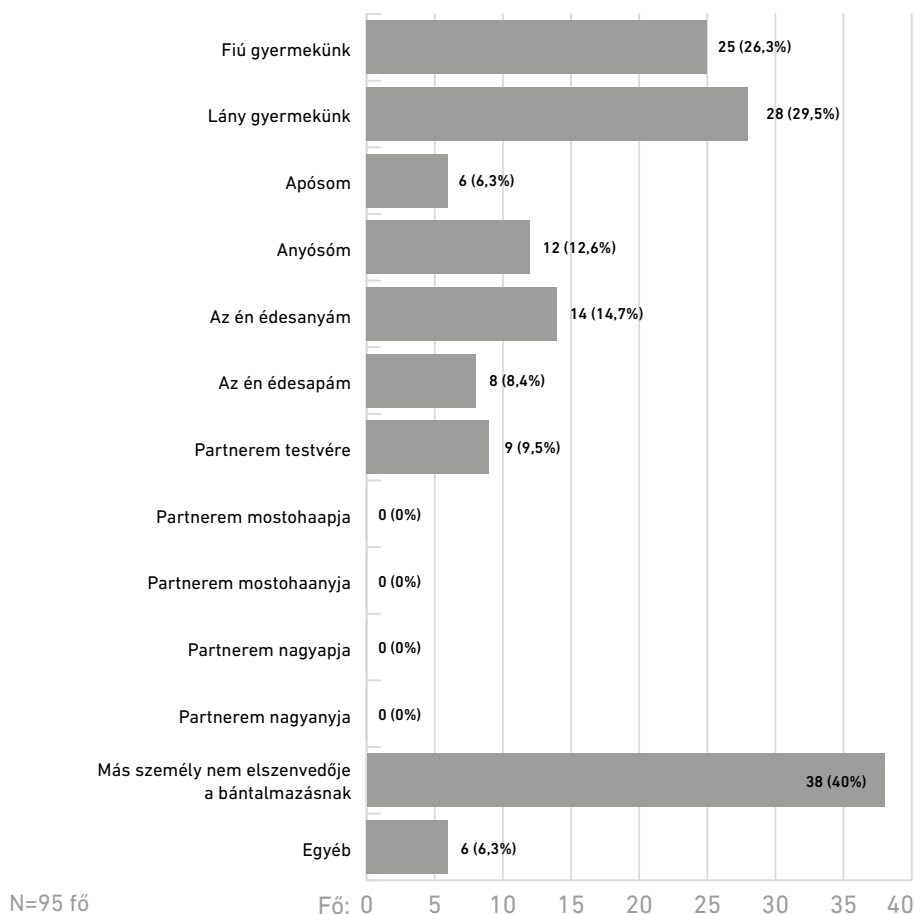
Kitértünk arra is, hogy a kezdeményezett eljárások milyen eredménnyel zárultak. Az alábbi válaszok érkeztek.

„Kb. 5 nap elzárás gyógyintézetben.”

„Távoltartási végzés.”

„Az eljárást megszüntették.”

„Kapcsolattartás akadályozása, gyermek ellenem nevelése okán tettem több alkolommal is feljelentést a jogerős gyámhivatali bírságolás után, de jellemzően az ügyészség szerezsenmosdatásának köszönhetően az anya mindig megúszta a felelősségre vonást, a rendőrségnek meg a leghalványabb fogalma sincs arról, hogy a kapcsolattartás akadályozása, vagy az ellennevelés kiskorú bántalmazása. A rágalmozásai, becsületsértő kijelentései kapcsán nem a rendőrség, hanem a magánvád okán a bíróság illetékes, mely eljárásokban el is ítélték.”

13. számú ábra: A válaszadó felesége/partnere bántalmazásának további elszenvdői
(Forrás: A szerző saját szerkesztése)

„Semmi, a rendőrség magasan lesajnálja a családon belüli ügyeket és szabaddal tőlük.”

„Neki szabad bántalmazni, mert ő nő.”

„Visszavontam, a béke kedvéért.”

A legtöbb esetben azonban nem folytattak le eljárást. Ennek oka, hogy a bántalmazott férfi még a feljelentés előtt visszalépett, vagy a feljelentés megtörtént ugyan, de a hatóság nem tartotta indokoltnak az eljárás elindítását. A bántalmazott férfiak indokai ezek voltak.

„Mert nem bízom a hivatalok szakértelmében.”

„Nem bízom a rendőrségben. Eredménytelenek, és az ügyintézés további megaláztatásokkal, kellemetlenségekkel járna.”

„A jelenlegi világ kizárólagosan nőpárti. A problémám a világ szemében nem létezik.”

„Mert amikor jeleztem a rendőrnek az esetet, kiröhögött. Nem akart jegyzőkönyvet sem felvenni az esetről. A rendőrség hozzáállása szerint csak az számít, amikor egy férfi bántalmaz egy nőt, ha fordítva történik, annak nincs jelentősége, nem is foglalkoznak vele. Ezek után megaláazónak és feleslegesnek éreztem, hogy a rendőrséghez forduljak.”

„Nem tettem feljelentést. Nem is igazán tudatosult bennem a bántalmazás ténye. Annyira leépítette az önbizalmamat, hogy jogosnak éreztem, ahogyan bántanak velem.”

„Nem érte el sosem a büntetőjogi küszöböt.”

„Nem történt tettleges bántalmazás.”

„Nem lett volna értelme, kinevettek volna.”

„Gyerek ne sérüljön jobban, pszichológus és ügyvéd tanácsa, rajta csapódna le még jobban a dolog.”

„Nem akartam, hogy elmarasztalják. Hittem benne, hogy átmeneti a probléma.”

„Válójélben vagyunk, így talán megoldódik valamelyest.”

„Mert a hatóságokat csak egy dolog érdekli: a nők kimosdatása mindenből. Értelmetlen dolog eljárást indítani.”

„Nem volt súlyos a bántalmazás, és gyakori se a tettegesség, a lelki, annál inkább.”

„Nem volt releváns érzelmi sanyargatás miatt feljelentést tenni ellene, a gyermekeim elidegenítése családomtól pedig nem volt bizonyítható.”

„Tartottam a haragjától.”

„Családsegítő szolgálat bevonásával próbáltunk változtatni.”

„A hatóság nem veszi komolyan az olyan ügyeket, ahol egy nő bántalmazza a férfit, talán még ki is nevetik. A nők kifinomultan, szavakkal bántják a partnereiket, amit nehéz bizonyítani (nincs látlelet) Pszichológiai vizsgálattal tárható csak fel.”

„Mert az akkori párom rendőr volt, nem éreztem, hogy nyerhetek.”

„Mert a gyámhivatalhoz irányított a rendőrség.”

„Szerettem és reméltem, hogy együtt meg tudjuk oldani a gondjainkat!”

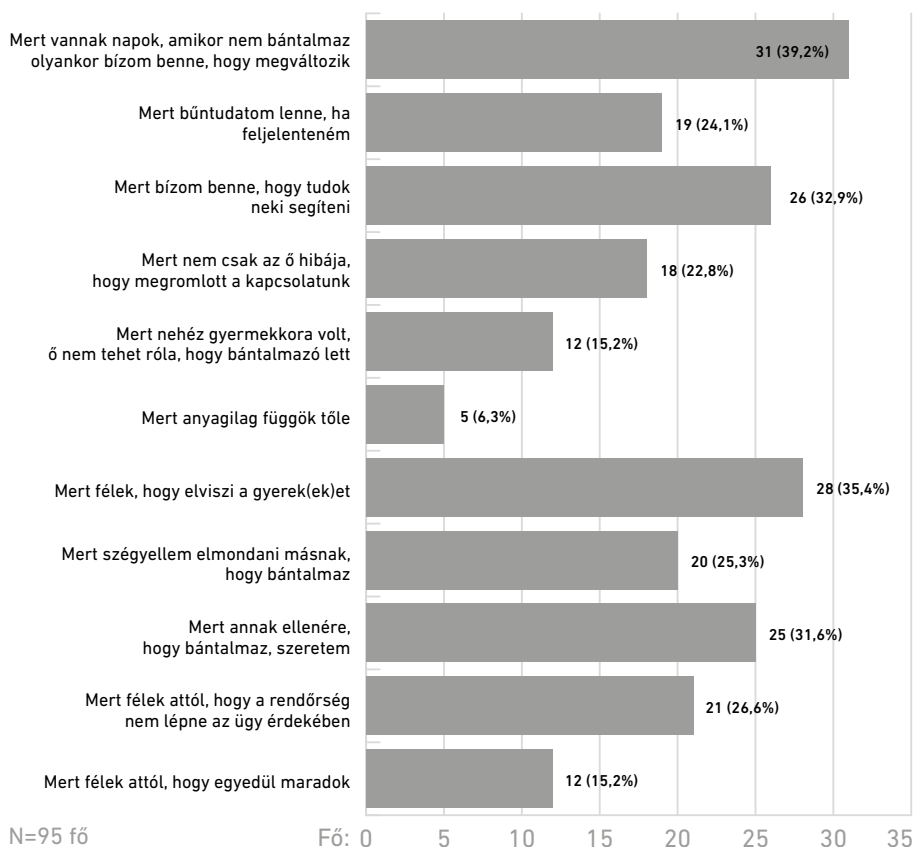
„Még nem mertem feljelentést tenni.”

„Szégyelltem volna, magam is rendőr vagyok.”

A válaszokban a bántalmazott férfiak reménytelensége, csalódottsága tárul elénk. Nem mernek, és/vagy nem tudnak bántalmazottságukból kitörni, mert sokan

nem hisznek nekik, nem támogatják őket. A lelki terror egy olyan bántalmazási forma, amely ténylegesen nehezen bizonyítható. Elszenvedője sok esetben csak magára számíthat, hiszen tárgyi bizonyíték hiányában szinte senki nem hisz a bántalmazott férfiakkal. A rendőrség számos esetben nem fordít kellően nagy hangsúlyt a családon belüli erőszak áldozatainak megvédésére, családi vitának tulajdonítja azt, különösen abban az esetben, ha a sértett férfi. Jobb esetben megpróbálnak beszélni a két féllel, közvetíteni közöttük, vagy családsegítő szolgálathoz, gyámhivatalhoz küldik őket, de ez nem elsődleges hivatali kötelességük. A rendőrség egymaga nem képes kibékíteni a családot, eljárás indítása pedig tettlegesség nélkül sokszor hiábavaló lenne, ennek okán a család civil szervezetekhez, esetleg a bírósághoz irányítása az egyetlen, amit tehet. Gyakran a másik fél feletti uralkodás vágya, és az ebből kiinduló agresszió végetvételére csak a kapcsolat megszakítása lehet megoldás. A rendőri munka nem a kapcsolatok helyreállításáról szól, így csupán átmenetileg tudja félbeszakítani a viszályt, ideiglenesen elérni a harmóniát. Amennyiben rendelkezésükre áll valamiféle bizonyíték, a rendőr tájékoztatja a sértettet a feljelentés joghatásairól, az eljárás menetéről. Ha ezek után a sértett benyújtja a keresetet az eljárás megindítására, abban az esetben sem válik biztossá, hogy elítélik a vádlottat. Sokszor előfordul viszont az is, hogy a sértett különböző indokok miatt visszavonja az feljelentést. Abban az esetben, ha a vádlott szabadon távozhat, és visszakerül családi környezetébe, a bántalmazások nagy valószínűséggel folytatódhatnak tovább (URL7; Szociális és Családügyi Minisztérium Nőképviseleti Titkárság, 1999).

Arra a kérdésre is kerestük a választ, hogy a bántalmazott férfi miért nem hagyja el bántalmazó partnerét, miért nem tesz feljelentést (14. számú ábra). Szakirodalom alapján különböző állításokat fogalmaztunk meg, amelyek azt célozták, hogy kiderüljön mi jellemző a megkérdezettek kapcsolataira. A bántalmazott férfiak közül 31 fő (39,2%) azért marad partnere mellett, mert vannak napok, amikor nem történik bántalmazás, olyankor bíznak benne, hogy partnerük viselkedése megváltozik. 28 fő (35,4%) azért nem tesz feljelentést, mert fél, hogy partnere elviszi tőle gyermekeit. 26 bántalmazott férfi (32,9%) bízik abban, hogy tud partnerének segíteni. 25 fő válaszadó (31,6%) annak ellenére, hogy bántalmazza, szereti partnerét. 21 bántalmazott férfi (26,6%) fél attól, hogy a rendőrség nem lépne az ügy érdekében, így nem tesz feljelentést. 20 megkérdezett (25,3%) szégyell másokkal beszélni arról, hogy bántalmazza, 19 bántalmazottnak (24,1%) pedig büntudata lenne abban az esetben, ha feljelentené párját. 18 férfi (22,8%) úgy gondolja, nemcsak partnere hibája, hogy megromlott a kapcsolatuk, 12 válaszadó (15,2%) pedig felesége/partnere bántalmazó magatartását nehéz gyermekkorára vezeti vissza, amelyről azt

14. számú ábra: Miért nem tett feljelentést a válaszadó, miért nem hagyja el feleségét/partnerét (Forrás: A szerző saját szerkesztése)

gondolja, partnere nem tehet (kvázi megbocsátja tettét). 12 bántalmazott férfi (15,2%) fél attól, hogy egyedül marad, így inkább bántalmazó partnerével él (ennek háttérében akár partnerfüggőség, illetve Stockholm-szindróma is állhat). Anyagi függés öt megkérdezett (6,3%) esetén áll fent.

Kutatásunk végén arra kértük a bántalmazott férfiakat, osszák meg velünk jövőbeli terveiket, gondolataikat, mit tehetnének annak érdekében, hogy véget vessenek a bántalmazásoknak.

„Csak és kizárólag a kapcsolat megszakítását látom egyedüli megoldásnak, nincs megfelelő jogorvoslat, ha férfi a bántalmazott.”

„Határozottabbnak kell lennem.”

„Próbálok neki segíteni.”

„Folyamatosan próbálok felhívni a figyelmét arra, hogy ez így nem helyes.”

„Arra jöttem rá, hogy az agresszivitás fontos eleme, eszköze az életnek [...] akit meg kell büntetni azt meg kell büntetni, akit meg kell ütni azt meg kell ütni, ha az ember elhamarkodottan üt, büntet, akkor bocsánatot lehet kérni, de minden-kivel szemben le kell szögezni, hol vannak a határok, akár idegen, akár rokon, akár élettárs, akár a »miniszterelnök«. A jámbor embert megtaláljak a gonoszak. A gonoszság ellen tényleg nincs más mód csak a büntetés [...] csak mellette van, amikor az ember maga is gonosszá válik...”

„Semmit. Ha mást keresnék is egy életen át kísérténének a történetek.”

„Ott kellett volna hagyni az első árulkodó jelnél.”

„Semmit, azt csinálom, amit mond.”

„Eddig semmi nem jött be, próbálkozni kell.”

„Szigorúbb határokat szabok neki és igyekszem érzelmileg nem bevonódni.”

„Nincs mit tenni. Örülök, hogy nem szűrt le éjszaka.”

„Dokumentálni, amikor a gyermekem bántalmazza.”

„Szerintem semmit sem tehetek.”

„Megerősödöm, sarkamra állok, megmondom, mi nem tetszik, ha kell, vissza-ütök, keményen.”

„Válás (és beletörődöm, hogy elvesztem a gyerekeket és a vagyonom, amiért én dolgoztam meg, valamint fizethetek egy akkora gyerektartást, ami mellett már nem fogok tudni új életet kezdeni).”

„Jelenlegi joggyakorlatokat figyelembe véve semmit.”

„Kiléptem a kapcsolatból. De ezzel nem lett vége mindennek. Most a gyermekekkel való kapcsolatot korlátozza. Mivel úgy végződött a történetünk, hogy én önként bevonultam addiktológiai kezelésre – 3 éve, és azóta nem iszom –, nekem papírom van róla, hogy alkoholista vagyok. Neki nem volt szüksége kezelésre, le tudott szokni. Így a gyermekelhelyezésben eleve hátránnyal indulnék. Lehet, teljesen el tudna tiltani a gyerekektől. Képes rá. Így papíron nem váltunk el, és kéthetente csak egy nap találkozhatom a fiammal (6 éves), a lányomat (2 éves) pedig csak akkor láthatom, mikor a fiamat viszem-hozom.”

„Komolyabb munkát kell találnom, több pénzért.”

„Már nem engedek neki, életem saját életemet. Ha megvadul, engedem »pofára esni«. Ha nyugdíjba megyek, visszaköltözöm szülőhelyemre, ahová őt nem viszem magammal – ezt tudja.”

„Szerencsére megtettem az egyetlen lehetséges lépést: elköltöztem és elváltam. Ma már boldog párkapcsolatban élek és van egy gyönyörű kisfiam egy csodálatos nőtől.”

„Sajnos semmit. A gyerekeimet elvinné tőlem, őket pedig nagyon szeretem. Azt is mondta, hogy válás esetén akkora gyerektartást akasztana a nyakamba, hogy garantáltan belerokkanok.”

„Párterápia vagy külső szakember bevonása.”

„Igyekszem a sarkamra állni, felvenni a verbális harcot, hogy változzanak az erőviszonyok, szerepek.”

„Semmit. Ha védelemért, vagy jogaim érvényesítése érdekében fordulok hatáskörrel rendelkező szervekhez, csekély mértékűnek állítják be, elszenvedőként engem próbálnak okozónak, vagy provokátornak beállítani.”

„Elhagytam és most pereskedem a gyermekeimért.”

„Tűnök.”

„Válok. Kevés vagyok én ahhoz, hogy ezt megoldjam.”

„Sajnos a rossz lányok sosem alszanak és a magyar jogtörvény a nők ellen nem nagyon akar elindítani pereket és így szenved sok ezer Magyar férfi, fiú csorbát mind önmagával mind a világgal szemben. Pedig sok ezer férfi, és fiú van, ki többre tudná vinni, csak a férfiaknak, fiúknak is van szíve, ha bántják őket. Ők is érző emberi lények!!!”

„Elválok, mert a feljelentésnek nincs értelme, nincs következménye!”

„Meg kell értem, hogy a partnerem szelleme beteg. Ő nem diktálhatja nekem és családomnak a tempót! Ha nem így lesz, megbetegíti a gyermekeimet!”

„Elváltam, vége.”

„Hivatalos útra léphetek, de a gyermekünkön állna bosszút.”

„Szakember segítsége, ha nem segít a kapcsolaton, akkor a kapcsolat befejezése.”

„Semmit, a gyermekem nála van, anyagilag és érzelmileg tönkre akar tenni. A gyermeket hol fegyverként, hol pajzsként használja. Csak pszichológiai vizsgálattal lehetne feltárni pszichopata énjét.”

„Segítséget kérni, vállalni a felelősséget és merni lépni.”

„Következetesen saját határokat kijelölni, nálam ez válással járt, mert beadta a válópert – szerencsémre.”

„Próbáltam megértőbb lenni, szerettem volna, ha párterápiára mentünk volna, de ő más megoldást választott. Megcsalt és gyermekünket elrabolva a szeretőjéhez költözött és még ő adta be a válópert!”

„Megpróbálok ügyvéddel beszélni, és óvatosan megtenni a kellő lépéseket az ügy megoldása érdekében.”

„Igyekszem a nyilvánosság figyelmét felhívni arra, hogy a hatóságok a nők általi bántalmazást és annak különböző formáit sem veszik komolyan, sőt ezt a kategóriát nem létezőként kezelik.”

„Miután már elment tőlem, s gyermekünket is magával vitte, harcolok a gyermekem egészségéért és azért, hogy visszakerüljön. Ugyanis, sajnos az anya, most

a gyermeket teszi tönkre, hogy kellőképp nem gondoskodik róla. Egészségi állapotának javítását háttérbe szorítja, saját ambícióinak előtérbe helyezésével.”
„Mindent megtettem, volt partnerem kiterjesztette a bántalmazást a gyerekemre, velem szemben pedig a nyilvánosság előtt, de három év kellett és kifogyott az eszközökből. Végig kell csinálni, más megoldás nincs, ha terror hajlamú személlyel hoz össze a sors.”
„Elmenekülök.”
„Sokat. De ehhez a másik fél bevonása is kell.”
„Elváltunk, ez volt a leghelyesebb.”

Összegzés

A családon belüli bántalmazás napjainkban egyre nagyobb nyilvánosságot kap. A legtöbb ember azonban csak a nők és a gyermekek bántalmazására asszociál, a férfiak bántalmazásának hallatán esetleg egy idős férfi bántalmazására gondolnak csak. Sokakban fel sem merül, hogy egy felnőtt férfit bántalmazhat családtagja, akár saját felesége/partnere is. Kutatásunk célja a partnerük által bántalmazott férfiak felkutatása, áldozati szerepük feltárása volt.

Első hipotézisünk, amely szerint a férfi áldozatok többsége nem hagyja el bántalmazó feleségét/partnerét, mellette marad, nem igazolódott be. A válaszadó 95 fő bántalmazott férfi közül 41 személy (43,3%) elhagyta partnerét. Szakirodalmi állítások szerint az áldozat legtöbbször bántalmazó partnere mellett marad. Kutatásunk szerint azonban a válaszadó, bántalmazott férfiak nagy része kilépett a bántalmazó kapcsolatból. A válaszadók (95 fő) több mint fele (52,7%) az őt ért bántalmazás miatt tette ezt meg.

Második hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a férfiak többségét gyermekkorában bántalmazta az édesanyja. Feltevésünk igaznak bizonyult, hiszen a válaszadók több mint felét (56,8%) gyermekként valóban bántalmazta az édesanyja. Talán a szülői példa, a helytelen bánásmód miatt e férfiak társuknak is bántalmazó személyt választottak. Az áldozatszerep már-már természetessé vált számukra. Ez esetben nem beszélhetünk normális női-férfi viszonyról, a két nem egyenlőségéről, normális párkapcsolatról. Az édesanya bántalmazása sok esetben teljes felnőtt életükre kihatással lehet.

Megállapítottuk, hogy mintánkban a leggyakoribb, férfiak ellen irányuló bántalmazási forma a szóbeli erőszak, azonban a fizikai bántalmazás sem elhanyagolható mértékű az agresszív nő részről. A kérdésre a leggyakrabban bejelölt válaszok valóban a szóbeli erőszakra jellemző cselekmények voltak. A legtöbb bántalmazott férfit sértegeti, kritizálja (72%), kiabál vele (71,2%), fenyegeti

(62,1%), manipulálja (51,5%), illetve nevetségessé teszi mások előtt (42,4%) a párja.

A bántalmazott férfiak többsége szégyelli és túri a felesége/partnere által okozott bántalmazást. A válaszadók több mint fele (65,2%) szégyelli, hogy férfi létére bántalmazott, harmada (29,5%) túri, 14 személy (14,7%) pedig nem védekezik partnere bántalmazása ellen. Nem mernek segítséget kérni, hiszen megvetik, kinevetik őket, nem hisznek nekik, így nincs más választásuk, mint túrni vagy elmenekülni, hiszen ha visszaütnének egy nőnek, akkor őket nyilvánítanák bántalmazónak.

Kutatásunkban a családon belül elkövetett, nők által férfiakra okozott bántalmazásokat vizsgáltuk. Arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy az agresszió e formája is jelen van társadalmunkban. A nőkhöz hasonlóan, a férfiak is ugyanúgy lehetnek áldozatok és elkövetők is. Ugyanúgy joga van a védelemre, segítségre és jogainak érvényesítésére a férfiaknak is, mint ahogyan a nőknek. Mind a nők által, mind a nőkkel, gyermekekkel szemben elkövetett bántalmazás bármely formáját nem tartjuk megengedhetőnek.

Felhasznált irodalom

- Antal I. (2008): *Erőszak a párkapcsolatokban*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó
- Bancroft, L. (2015): *Mi jár a bántalmazó fejében? Az erőszakos és uralkodni vágyó férfi*. Budapest: Háttér Kiadó – NANE Egyesület
- Bancroft, L. – Silverman, J. G. – Ritchie, D. (2013): *Lehet-e jó apa a bántalmazó? A partnerbántalmazás hatása a szülő-gyermek kapcsolatra*. Budapest: Háttér Kiadó – NANE Egyesület
- Bandura, A. (1967). *The role of modeling processes in personality development*. In: Hartup, W.W. – Smothergill, N.L. (et.al): *The young child*. Washington: National Association for the Education of Young Children
- Berezkei T. (2012): *Rejtett indítékok a párkapcsolatban. Vonzalom, párválasztás, szexualitás*. Budapest: Kulcslyuk Kiadó
- Cook, P. W. (2009): *Abused Men. The Hidden Side of Domestic Violence*. Second Edition. Westport, Connecticut: Greenwood Publishing Group
- Evans, P. (2012): *Szavakkal verve. Szóbeli erőszak a párkapcsolatokban*. Budapest: Háttér Kiadó – NANE Egyesület
- Goldberg, W.G. – Tomlanovich, M.C. (1984): *Domestic violence victims in the emergency department. New findings*. Journal of the American Medical Association, 24, 3259-3264.
- Gyarmati T. (1996): *Hallgatag falak. Szexuális erőszak a családban*. Miskolc: Adolesz Könyvkiadó
- Herczog M. (2007): *Gyermekbántalmazás*. Budapest: Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalom-szolgáltató Kft.

- Herman, J. (2011): *Trauma és Gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig*. Budapest: Háttér Kiadó – NANE Egyesület
- Kuritárné Szabó I. – Tisljár-Szabó E. (2015): *Úgy szerettem volna, ha nem bántottak volna. A családon belüli gyermekkori traumatizáció: elmélet és terápia*. Budapest: Oriold és Társai Kft
- McGee, C. (2000): *Childhood Experiences of Domestic Violence*. London: Jessica Kingsley Publishers Ltd.
- Morvai K. (1998): *Terror a családban. A feleségbántalmazás és a jog*. Budapest: Kossuth Kiadó
- Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (2015): *Miért marad? Családon belüli és párkapcsolati erőszak. Hogyan segíthetünk?* Budapest: NANE Egyesület
- Ranschburg J. (1998): *A nő és a férfi*. Budapest: Typofot Gmk.
- Ranschburg J. (2006): *A meghitt erőszak*. Budapest: Saxum Kiadó Bt.
- Ranschburg J. (2007): *Rögök az úton. Egyén és család. Pszichológiai írások*. Budapest: Saxum Kft.
- Révész Gy. (2004): *Szülői bánásmód – Gyermekbántalmazás*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó
- Szabóné Kármán J. (2004): *Családgondozás – krízisprevenció*. Budapest: Medicina Könyvkiadó Rt.
- Szociális és Családügyi Minisztérium Nőképviseleti Titkárság (1999): *Erőszak a családban (Mit tehet a rendőrség a családi kapcsolatokon belül a nők ellen elkövetett erőszak leküzdése érdekében?)*. Munkadokumentum. Budapest: Szociális és Családügyi Minisztérium Nőképviseleti Titkárság
- Szőör A. (2007): *Az erőszak neve: Fenség. Erőszak a családon belül*. Budapest: Kairosz Kiadó
- Tamási E. (2005): *Bűnös áldozatok. A családon belüli erőszak férfi szereplői*. Budapest: BM Duna Palota és Kiadó
- Tóth O. (1999): *Erőszak a családban*. Társadalompolitikai Tanulmányok, 12.
- Virág Gy. (2005): *Családi iszonyok. A családi erőszak kriminológiai vizsgálata*. Budapest: KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft.

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Gyarmati Orsolya (2015): Bántalmazott férfiak: ők is lehetnek áldozatok!* <http://www.csaladhalo.hu/cikk/hatter/bantalmazott-ferfiak-ok-lehetnek-aldozatok>
- URL2: *Horváth Judit (2010): Terror és bántalmazás – ha a férfi az áldozat.* http://www.nlcafe.hu/ezvan/20100728/terror_es_bantalmazas_-_ha_a_ferfi_az_aldozat/
- URL3: *Kuslits Szonja (2016): Elkeserítő a hazai öngyilkossági statisztika.* <http://mno.hu/belfold/elkeserito-a-hazai-ongyilkossagi-statisztika-1362096>
- URL4: *Központi Statisztikai Hivatal (2014): Magyar Statisztikai Évkönyv.* http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/evkonyv/evkonyv_2014.pdf
- URL5: *Központi Statisztikai Hivatal (2008): A szenvedélybetegségek világa.* http://www.ksh.hu/szamlap/hosszuel_drg.html (letöltés: 2016. 10. 10.)

URL6: Központi Statisztikai Hivatal (2016): *A kábítószer – fogyasztók és alkoholisták gondozása*. http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fek005.html

URL7: ORFK Utasítás (2007): *A családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására*. http://bunmegelozes.easyhosting.hu/dok/32_2007_ot_26_orfk_utasitas.pdf